

אשית עצות בנפשי

שיעורים ושיחות
ממורינו ראש
הישיבה שליט"א

צ"ב
שנה ב'
חג הפסח
תשפ"ה

ליל סדרה

שו"ת אחרי שיעור ליל שישי
פקודי תשפ"ה

שו"ת אחרי שיעור ליל שישי
פרשת ויקרא תשפ"ה

שיעור ושו"ת ליל שישי
ערב שבת הגדול תשפ"ד

דברים שנאמרו אחרי
לימוד הדף גמרא

שבת בצל הרה"י
מפי אחד המשתתפים

ליל הסדר תשפ"ד בצל
ראשי הישיבה שליט"א

לשמיעת השיעורים
קול ברסלב: 079-70-400-66

- פנימי -

יוצא לאור על ידי תלמודי היכל הקודש
בני ברק יצ"ו

להערות והארות: USHISEB@GMAIL.COM

שו"ת אחרי שיעור ליל שישי פקודי תשפ"ה

כך קשה לפסח נתנו רק מילים טובות, ולא הקפידו על שרויה, אבל אתה תעשה איך שנוהגים אצלכם.

ש. איך אפשר להוציא את הטרומות מהחומרות והעצבות של פסח מהילדות?

ת. זו שאלה טובה, זה יכול לקחת זמן של כמה שנים, אחרי כמה שנים של ללמוד משניות ולגרוס הרבה גמרא והמון התבודדות ודיבור אל ד', בסוף זה יוצא ונעלם.

היה פעם בחור שאמר לי שבבית לא נותנים לו לנשום עם החומרות, והוא נכנס לשירותים ואוכל שם כל הפסח, אף אחד לא בודק אחריו, שם הוא אוכל שוקולד וציפס, יאכלו ענוים וישבעו... ובסוף אנשים סתם מוסתים נגד היהדות.

ש. חייבים להמשיך עם החומרות של ההורים?

ת. כל עוד שזה לא מזיק לך את ה'שמחה' בחג, צריך להמשיך, סיפרתי היום לבחורים סיפור יפה שהיה לי, אצלינו נוהגים שבסעודות שבת שותים קצת יי"ש [ליקר], בין הדגים לבשר, אבל אצלינו במשפחה נוהגים שבפסח לא שותים את זה, שותים קצת יין, וכשהייתי בחור ושימשתי את סבא שלי הגה"ק מקארלסבורג זי"ע, סיפרתי לו שיצא 'שליבוביץ' כשר לפסח, הוא אמר לי שבפסח לא שותים בראנפן [יי"ש], ושאלתי הרי זה משזיפים, הוא ענה לי בפסח שותים יין בין הדגים לבשר, ואני זוכר שכמה שנים אחרי זה, אני כבר מילאתי לעצמי כוסית עם שליבוביץ אחרי הדגים, ורציתי לשתות את

ש. אצל אבא שלי מאוד מקפידים לאכול את המצות בתוך שקית, ואצל חמי אוכלים על השולחן, השאלה איך לנהוג?

ת. אתה שואל איך לנהוג אצלך בבית?

ש. איך לנהוג כשאני אצל חמי.

ת. מה השאלה בכלל, כשאתה אצל חמין תתנהג כמו חמין, אין בזה שאלה בכלל, כשאתה הולך לחמין אתה חלק מהמשפחה שלו, אספר לכם משהו מעניין, יש כאן יהודי שלא אוכל בשר, כי מוהרא"ש אמר לו לא לאכול בשר, ובהתחלה הוא לא אכל בשר גם אצל חמיו, פעם אחת נודע למוהרא"ש מזה, ומוהרא"ש אמר לו, אצל חמין, מה שמכניסים לך לצלחת תאכל, עכשיו כמובן אל תיקח את זה קיצוני, אם ח"ו לא אוכלים כשר זה לא שאלה, אני מדבר כשחמין ירא שמים והוא אוכל עם הכשר טוב, אתה חלק מהמשפחה, ואתה לא נוהג שם שום חומרות.

ש. אם מניחים אצל חמי סלט עם מלפפון ואצל אבא שלי לא אוכלים את זה, האם אני חייב לאכול את זה?

ת. אתה לא חייב לאכול את זה, אבל אם חמי היה מניח לי עגבניות ומלפפון הייתי אוכל אצלו, על אף שאני מאוד מקפיד לא לאכול את זה.

ש. האם אפשר לתת לנשים לאכול שרויה?

ת. כל אחד ינהג בזה איך שאבותיו נוהגים, אצלינו סבא שלי מאוד מאוד מקפיד על שרויה, אבל רק לעצמו, לנשים שעבדו כל

רוצה להרגיש טוב ששילם לו, והאברך לא מוכן לקחת את הכסף ורק עובד כי הרב אמר לו לעבוד, זה משהו שקשה לבלוע, ובעז"ה אחרי כמה חודשים שהמחשבות האלו יהיו אצלם בראש הם יגיעו להחלטה בעז"ה לסגור את העסק בחול המועד הקרוב.

וכשיש לך ילדים, בחול המועד יוצאים קצת עם הילדים, והעיקר להיות בשמחה בבית.

ש. האם מותר לתת לגויים לעבוד בחול המועד?

ת. שהגויים יעבדו כל היום וכל הלילה.

ש. האם אפשר לתת קטניות לילדים?

ת. את זה אני משאיר לדיין שיענה.

ש. האם אפשר להשתמש בשמן כותנה בפסח?

ת. ראיתי שהיום כל הרבנים מתירים ונותנים הכשר על זה, אבל יש כאלו הסוברים שזה קטניות, בסיגעט וסאטמאר נוהגים שזה קטניות, כך היתה דעת ה"טב לב", אני רואה בחנויות שמוכרים את זה בתור 'כשר לפסח', צריך להיזהר בענין זה כי הרבה פעמים כתוב על מוצרים בגדול כשר לפסח, ולא כתוב שזה קטניות, לפעמים כתוב באותיות קטנות או לא כתוב בכלל, צריך מאוד להיזהר עם זה.

ד' יעזור לנוכל להוציא מהבית ומהלב את החמץ האמיתי, החמץ האמיתי זה לחם, והחמץ האמיתי זה קושיות על הקב"ה.

זה, הרי יש לזה את ההכשר המהודר ביותר, ואחרי כמה שניות החלטתי שאני לא משנה ממנהג אבותי, ואני לא שותה את זה, ושבוע אחרי פסח היה מודעה ענקית בעיתון, מודעת התנצלות, שלצערם הרב השליבוביץ היה חמץ.

כמובן שצריך לראות שזה לא על חשבון השמחה בבית, אבל מה שאפשר להמשיך לשמור שומרים בשמחה.

ש. מה אסור לעשות בחול המועד?

ת. טוב ששאלת כי רציתי לדבר מזה, אסור לעבוד בחול המועד, אברכים יקרים, אני רוצה להגיד לכם משהו, אם הבוס של אחד ממכם אומר לכם שאם לא תכנסו לעבודה בחול המועד, הוא יפטר אתכם, על פי ההלכה מותר לכם ללכת לעבודה, כמובן תשאלו את הדיין קודם אם באמת אצלכם כך ההלכה, אבל בסוף השבוע כשהוא מביא לכם את המשכורת, אל תקחו את זה בשום אופן, אין סימן ברכה בכסף זה, יש אנשים שלוקחים את הכסף ושמים את זה בצדקה, אבל אני אומר לכם אל תקחו את הכסף, תגידו לו שהדיין פסק לכם לא לקחת את הכסף, והוא ירגיש רע עם זה, ויגיד לכם לקחת את זה ולשים בצדקה, תגידו לו שהדיין אמר לכם לא לקחת בשום אופן את הכסף, יש סיכוי גדול שבחג הבא העסק יהיה סגור בחול המועד, היה לי כאן שלשה סיפורים כאלו, שבעל העסק לא פתח אחרי זה את העסק, הוא הרגיש רע עם זה, האברך נכנס לעבוד כי הרב אמר לו שאם הוא מאבד את הפרנסה מותר לו לעבוד, והבעל הבית

שו"ת אחרי שיעור ליל שישי פרשת ויקרא תשפ"ה

אליהם לפסח, אין יותר גדול מכיבוד אב ואם, אם אבא שלי היה אומר לי שהוא צריך אותי לליל הסדר הייתי רץ, אבל אני יודע שאין מקום שם ב"ה יש מלא ילדים ונכדים.

אבל אל תגיד ח"ו לאשתך שאתה לא מקשיב לה ואתה מציית רק לאבא שלך, היה לי לאחרונה כזה סיפור עם אברך, שאבא שלו לא הרגיש טוב ונכנס לבית חולים, ולא היה מי שיהיה איתו, רק הבן שמסתובב כאן היה נמצא ליד מיטת אביו בבית חולים, ואשתו התחילה להגיד לו, הרי אני מחכה לך בבית, האם אבא שלך חשוב לך יותר ממני, והתחיל להיות שמח שם בבית, והוא הגיע אלי ושואל אותי, ראש ישיבה מי צודק כאן, אמרתי לו, אין ספק שאם האבא בבית חולים צריך להיות ליד המיטה שלו, אבל השאלה איך דיברת עם אשתך בזמן זה, כשהיא התקשרה אליך לבית חולים מה ענית לה, האם אמרת לה, אני לא יכול לדבר אני עסוק עכשיו עם אבא שלי ולא מעניין אותי, או שאמרת, את מאוד מאוד חשובה לי, והלוואי שהייתי יכול לעזוב הכל ולהגיע הביתה, וברוך השם שאנחנו בריאים וצעירים, אבל עוד מעט גם אנחנו נהיה ההורים המבוגרים, ומי יסתכל עלינו, עוד מעט אנחנו לא נבין את הבדיחות של הילדים שלנו, והם לא יבינו את הבדיחות שלנו.

בערב פסח שחל להיות בשבת בפעם הבא, איפה אתה תהיה בליל הסדר, זה הולך להיות בפסח תת"ה, אתה יודע אצל איזה ילד תהיה בליל הסדר, תגיד את זה לאשתך, תדבר איתה

ש. מה עושים כשאבא שלי מבקש שאני יבוא אליו לליל הסדר, ואשתי לא מסכימה ללכת?

ת. צריך לדעת את כל הפרטים מסביב, כי זה תלוי בהמון דברים, אתן לך דוגמא ממני, כשאני התחתנתי, אבא שלי לא ערך לבד ליל הסדר, אלא הלך לסבא שלי, וכולנו הגענו לשם, ואחרי חמש שנים מהחתונה שלי, אמרו לי בבית: אין לי כלום נגד סבא שלך, אבל זה נראה כמו שבע ברכות, אנחנו הנשים לא שומעים כלום מדברי התורה, ומדברים בינינו על הנושאים שלנו, אולי כדאי לעשות לבד בבית, לשמוע קדש ורחץ. אם להורים שלך אין מי שיבוא אליהם לליל הסדר, אז כשאת הולך לשם זה הסדר שלך, אתה והילדים עורכים שם את הסדר עם האבא, אבל אם יש שם מלא ילדים, אז תדבר על זה עם אבא שלך.

אם ההורים לבד אפשר גם לבקש מהם שיבואו אליך, וזה גם מאוד יפה שהולכים אליהם, אבל לא אומרים לאשה: 'אני לא צריך לציית לך אני מציית לאבא שלי', צריך לדבר איתה יפה, אפשר להגיד לה: מה נעשה עוד כמה שנים כשאנחנו נהיה לבד, הרי אז גם נרצה שאחד הילדים יסכים לבוא אלינו, צריך לדבר יפה, לכן אני שואל אותך האם אבא שלך לבד או שיש הרבה ילדים.

ש. ההורים שלי לבד ולכן הם רוצים שאנחנו נבוא.

ת. אם ככה, זה יהיה מאוד יפה שתלך

גם מעירה לילד שלה, וצועקת עליו כשצריך, ולא צריך לשלוח את אף אחד למטפלים... המטפלים המושחתים אומרים לילד, מה? צעקו עליך? תברח מהבית. חס ושלום להגיד כך, מותר להורים להגיד לילדים שלהם מה שהם חושבים.

ולא קרה כלום אם צעקו, הקב"ה ברא את העולם, שלצעירים יש כח להוליד ילדים ולגדל ילדים, וכשמזדקנים ההורים לא מבינים איך יכול להיות בכלל שאפשר לגדל ילדים, זה הרי כל כך קשה, בטח הבת שלי לא יודעת מה עושים ובטח הכלה שלי לא יודעת, ומתחילים להעיר לילדים, ואומרים להם אני מקווה שמותר לך לגדל ילדים, את צריכה ללכת לטיפול וכו'... לא קרה כלום.

תשאלו יותר על פסח.

ש. אני הבנתי מראש הישיבה כשאני מגיע לפסח לחמי, אני חלק מהמשפחה, ומקבל את כל החומרות שלו, ולא מביא חומרות ממני, אבל מה לעשות ששם כל מי שיש לו הכי הרבה חומרות הוא הכי חשוב ומוערך?

ת. זה שאלה טובה מאוד, אספר לך משהו אישי, כשאני התחתנתי הגעתי לחמי לליל הסדר, ושאל איזה יין אני שותה, אמרתי את היין שחמי שותה, אז הוא אמר שהוא מערבב יין עם מיץ ענבים, אמרתי לו שגם אני עושה כך, אחרי זה שאל איזה מצות אני מקפיד, אמרתי לו שאני אוכל את המצות שהוא מקפיד עליהם, אחרי זה שאל איזה צלחת אני רוצה, כי הרבה מקפידים דווקא על זכוכית ולא קורל, אמרתי להם שאני אוכל בצלחת שהם אוכלים, ושאלו אם אני אוכל דגים או דווקא דג מזוייף [פאלטשע פיש], אמרתי מה שהם נותנים, אם נוהגים את שניהם, אני יאכל את שניהם... ובדרך הביתה אמרו לי, שאמא שלה שאלה אותה, האם בעלך איש קל, אין לו שום חומרות? אולי כן כדאי להגיד את

יפה, אסור להשאיר בשום אופן את ההורים לבד בליל הסדר.

יש לך גם אופציה להביא את ההורים שלך אליך לליל הסדר, ומיותר להגיד שכשאבא שלך מגיע אליך או שחמיך מגיע אליך, אתה מתיישב בצד, והם יושבים בראש השולחן, והם מנהלים את הסדר, אם האבא מתעקש זה משהו אחר, אני זוכר שסבא שלי הגה"צ ר' יצחק דוד פרידמן זצ"ל היה תלמיד חכם גדול, והוא כבר היה מאוד מבוגר והגיע לליל הסדר אצל חמי שליט"א, והוא התעקש שחמי שליט"א יערוך את ליל הסדר כי הוא כבר היה מבוגר, אז הם ישבו יחד שניהם בראש השולחן, זה היה מחזה טהור ומחזה הוד, ככה נוהגים היהודים, מכבדים את ההורים.

הגויים לא מכבדים את ההורים, חז"ל מספרים על גוי שהיה לו כלב זקן, והכלב היה מאוד רעב, ולא היה לו לתת אוכל לכלב, אז הגוי לקח את אבא שלו, קשר לו את ידיו ורגליו, והניח את אביו לפני הכלב, וכך היה אוכל לכלב לשבועיים, זה גוי.

ש. מה עושים שהסבתא צועקת על האמא ויש לה הערות כל הזמן שהיא לא יודעת לחנך את הילדים?

ת. צריך לדעת שאנחנו צריכים ללכת לאמא וצריך ללכת לחמות, ולזכור שהם ב"ה גידלו את הילדים במסירות נפש, אבל כבר שכחו מה היה אצלם, וכעת כשרואים משהו הם יכולים לצעוק עלינו.

מותר להורים להעיר לילדים נשואים, ולא קרה כלום, הם יגידו ואנחנו נקבל ונשתוק, בחור אחד אמר לי שהוא לא רוצה ללכת הביתה לפסח, כי אמא שלו תצעק עליו ותעיר לו כל הזמן, אמרתי לו שאמא שלי גם העירה לי ואם היה צורך היא צעקה עלי, וסבתא שלי גם נהגה ככה, וגם נוהגים כן אצלי בבית, להעיר לילדים, וב"ה אצל כל אחד בבית צועקים, וברוך השם הבת שלי שהתחתנה כבר

קטניות זה הלכה.

ש. מתי צמים תענית בכורים?

ת. יום חמישי בעז"ה, מסיימים מסכת סנהדרין.

ש. האם אפשר לעשות סיום על ששה סדרי משנה?

ת. [ראש הישיבה התייעץ עם הדיין, ולאחר שהדיין ענה שאפשר לעשות סיום על משניות ענה ראש הישיבה לאברך:] בהחלט כן.

ש. האם אפשר ללכת בחול המועד לקברי צדיקים?

ת. לצדיק תמיד אפשר ללכת.

ד' יעזור א פרייליכן כשר'ן יו"ט און א גוט שבת.

החומרות, אמרתי לה, שאת החומרות שלי אני נוהג רק אצלי בבית.

אולי בשנה הראשונה או השניה יסתכלו עליך קצת כמו 'קל', אם לא תגיד את החומרות שלך, ואולי אם כן תגיד את החומרות אתה תיחשב כאברך החשוב, אבל אחרי כמה שנים אתה תהיה הנורמלי היחיד במשפחה, שמכבד את חמיו ואת חמותו.

אבל צריך לדעת שלפעמים יש יוצא מן הכלל, כי השו"ע נר לרגלינו, ואם משהו חתן אצל אחד מיוצאי עדות המזרח, אסור לנו לאכול אורז וקטניות כדעת הרמ"א, חס ושלום לאכול קטניות, הם נוהגים כדעת המחבר, וימשיכו לאכול, אבל אנחנו צריכים להיזהר לקיים כל סעיף בהלכה, יש אברכים ובחורים שחושבים שזה רק מנהג או חומרא,

***

שיעור ושו"ת ליל שישי ערב שבת הגדול תשפ"ד

פסח לעובדא ולמעשה

הגדול, בבדיקת חמץ, בערב פסח, ובפסח, זה טוב שכותבים את השיעור, אבל צריך לחקוק את זה בתוך הלב, רבינו אומר [בשיחות הר"ן שיחה פ"ח] שבשבת הגדול יש הפיכת השולחן. אצל כל אחד יש משהו הפוך, הרי לא אוכלים בשבת את החמץ, באותו שולחן ששם הולכים לאכול את המצות בליל פסח, אחד הולך למטבח ואחד הולך למחסן ואחד הולך למקום אחר, דבר ראשון צריך להיות מוכן לזה נפשית שהולך להיות 'הפיכת השולחן', ואז הרבה יותר קל, כי אנשים אוהבים שהכל

חסדי השם שאנו כבר מתקרבים ליו"ט פסח, זמן חירותינו, צריך לדעת שבכל דור ודור יש 'יציאת מצרים' מחדש, כל אחד חייב להרגיש בעצמו שהוא יוצא ממצרים, אנחנו ננסה להכניס בשיעור קצר מה שאפשר לדבר מענייני שבת הגדול ופסח, אצל מוהרא"ש כל הדיבורים היו לעובדא ולמעשה, אי אפשר סתם להתלהב, ולצעוק: 'פסח פסח פסח', צריך לדעת מה לעשות, מה עושים בשבת

חז"ל אומרים [זוה"ק בראשית כז:]: כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה, ואיסור עבודה זרה הוא במשהו, אם נופל טיפה של יין נסך לאוכל, הכל נאסר בהנאה, אבל בחמץ ערב פסח יש ביטול, אנחנו עכשיו בערב פסח, החמץ לא כ"כ חמור כמו הכעס שהוא ע"ז, ולכן נבקש הרבה מהקב"ה שלא נכעס ושיהיה לנו סבלנות לילדים, ושלא נתפתה אחרי כל הארגונים האלו שרוצים להוציא אותנו ל'שבתון', ולהשתחרר מהילדים ולזכות לדברים גדולים, אין כזה דבר, הדבר הכי גדול זה הילדים, הרי בליל פסח אתם יודעים שאין כזה דבר, מה עושים בליל פסח? יושבים עם הילדים, תארו לעצמכם שמישהו יקח את הילדים לבייבי סיטר ותעשו ליל סדר בלעדיהם, אין כזה דבר, כי כל המצווה של ליל פסח זה יוהגדת לבנך', לספר לילדים את יציאת מצרים, ולא משאירים את הילדים בדווקא ערים בערב פסח כדי שיתיעפו וירדמו בתחילת ליל הסדר, ותוכל לאכול את החתיכת דג בשקט, אבל בכל ערב שבת יש אנשים שבכל יום שישי מחזיקים את הילדים בכח ערים, שלא ירדמו, כדי שבליל שבת ירדמו מיד בתחילת הסעודה וכך יהיה להם מנוחה, איזה מנוחה זה כשיושבים בסעודת שבת בלי ילדים, יראי השם משכיבים את הילדים בערב שבת, אולי אתם קוראים להם יהודים מיושנים, אבל ככה גדלתי, אצל ההורים שלי כל הילדים הלכו לישון בערב שבת, וקמים לפני הדלקת הנרות מלאים בכוחות חדשים כמו ילדים שהולכים כעת לחתונה, ובליל שבת היו סעודות כל כך יפות עם כל הילדים מסביב.

לא שווה שום עסק אם זה על השבון הילדים

אם דוחים את הילדים מהחיים, החיים לא שווים כלום, כל אלו שפותחים עסק, ובגלל העסק אין להם זמן לילדים, זה ממש לא שווה כל העסק, הוא חושב שעוד מעט יהיה לו כסף ואז יתפנה לילדיו, הרי כשיהיה לו כסף הוא

מסודר, אבל כשיודעים שבשבת זו יש הפיכת השולחן מקבלים את הכל יותר בקלות.

הפיכת השולחן – הדיבור בגלות

למה באמת יש הפיכת השולחן השבוע? רבינו מסביר שכל המטרה זה ללכת ולדבר אל ד', כי במצרים היה הדיבור בגלות, לא ידעו איך לדבר עם ד', והדיבור זה שולחן, כמו שכתוב 'וידבר אלי זה השולחן', ולכן בשבת זו קודם פסח, קודם שהדיבור נגאל, נקרא הפיכת השולחן. אצל רבינו כל המטרה של כל השיחות היו להוביל אותנו להגיע להתבודדות, לדבר עם ד', ואחרי הכל הפה שלנו עדיין נשאר סגור, ויותר קל לאדם ללכת ולשלם כסף לאיזה מטפל ולספר לו את הצרות, ויותר קל ללכת לאיזה דמיונות של אנרגיה וכו', וכל כך קשה לו פשוט לפנות אל הקב"ה, ולהגיד לו: רבש"ע תעזור לי, רבש"ע יש לי פחדים, רבש"ע יש לי מחשבות מוזרות שמציקים לי ולא נותנים לי מנוחה, ואני לא יודע מה לעשות, איך יודעים שדיבורים אלו כל כך חשובים ונשגבים, כי אנחנו רואים כמה זה קשה, אברכים יושבים פה כמה שנים ושומעים עוד שיעור ועוד שיעור, ועדיין תתחיל לשאול את האברכים אם כבר הלכו היום קצת לטייל, ולעשות התבודדות, הרבה יענו לך: עוד לא, ואתמול? עוד לא... ושלשום? עוד לא... על זה לבד צריך המון התבודדות: רבש"ע תעזור לי שאוכל לדבר איתך, אני רוצה לדבר איתך לפחות דקה אחת, כשאין את הדיבור, הכל הפוך, הפיכת השולחן, וכשיש דיבור יש פסח, פה סח.

איסור כעס במשהו

ודווקא שבת זו נקראת שבת הגדול, כשהכל הפוך, כי כל האורות של חג הפסח מגיעים בשבת לפני פסח, ולכן נבקש הרבה מהקב"ה שלא נגיע לידי כעס, כי משהו כעס לא בטל,

לשוחח בבית מדרש, ממהרים ללכת הביתה כדי שיהיה כח לילדים, הכל בליל הפסח נסוב סביב הילדים כדי להורות לנו שחינוך הבנים והבנות זה הדבר הכי חשוב.

להחזיק את הילדים בתפילה עם ממתקים ומבצעים

אני כל כך נהנה כשאני רואה את אנשי שלומינו מחנכים את הילדים בשבת, בתפילות, נותנים להם ממתקים ויושבים איתם בתפילות, גם כאן בויליאמסבורג וגם בקרית ברסלב, כל הכבוד להורים שיש להם סבלנות לילדים הקטנים, זה הדבר הכי חשוב בחיים, להחזיק את הילדים עם כרטיסים ועם ממתקים ועם מבצעים, אברך אמר לי שיש לילדים שלו כל הממתקים בעולם והוא לא יודע מה לעשות איתם, איך להחזיק אותם בתפילה, אמרתי לו שתמיד יש משהו שאתה יכול לתת להם, קודם כל תן להם כרטיסים תעשה להם מבצע, וחוזן מזה תן להם דברים שאתה בין כה הולך לתת להם, אבל כעת זה יהיה בגלל התפילה, כמובן שצריך לקיים כל מה שמבטיחים לילדים, הן שלך צדק ולאן שלך צדק, תבטיח לו שאתה תלך איתו בחול המועד למקום שביין כה חשבת שאתה תלך איתו, תבטיח לו שאם יתפלל יפה אתה תקנה לו את התחפושת שביין כה חשבת לקנות לו לפורים.

לדעת כל הזמן איפה הילדים

כמובן שלא מחזיקים את הילדים בכח, צריך קצת לשחרר אותם וקצת להחזיק אותם, אבל בכל הזמן צריך לדעת בכל רגע נתון איפה הילד נמצא, שאין איזה מנוול שח"ו פוגע בו, אם ח"ו זה יקרה תצטרך לרוץ איתו שנים לטיפולים ותצטרך לשלם מאות אלפי דולרים, זה לא שווה הרוגע שיש לך בתפילה כשהבן שלך בחוץ אם אחרי זה תשלם מחיר

ישקיע את זה בעוד עסק, ואחרי זה בעוד עסק ועוד עסק, והילדים לא ימחלו לו לכל החיים, שום דבר לא שווה אם זה על חשבון הילדים, ואת זה לומדים ב'ליל הסדר', שצריך שיהיה לנו סבלנות לילדים, הילדים שואלים שאלות ואנחנו עונים בסבלנות, כל המטרה של ליל הסדר זה לעשות דברים שהילדים ישאלו שאלות ואנחנו נענה להם, ואנשים רגילים כל השנה לצעוק על הילד כשהוא שואל שאלות: בליל פסח תשאל את כל השאלות שלך, וכשמגיע ליל פסח הילד מתחיל לשאול, ואבא שלו עונה לו, בליל פסח תשאל את כל השאלות שלך... והוא שכח שעכשיו זה ליל פסח, מי שדוחה את ילדיו בסוף ישלם מחיר, כל הארגונים האלו שרוצים ללמד את ההורים איך לחנך את הילדים ולכן מוציאים את ההורים לשבתות בלי הילדים, זו טעות גדולה, הדרך לחנך ילדים זה להיות איתם ולהקשיב להם.

סבלנות לילדים

בליל פסח שומרים על כל הדברים שיהיו שמורים בתכלית השמירה מחשש חמץ ולא נותנים לילדים לגעת בדברים, ודווקא אותו כזית מצה שצריכים לאכול לאפיקומן, לזכר קרבן פסח, דווקא את זה לוקחים הילדים וגונבים, והילד ישים את זה איפה שהוא רוצה, במגירה שלו וכו', כמה שאנחנו עבדנו קשה להשיג את המצה הכי מהודרת מגיע הילד הקטן ולוקח את זה, את זה לומדים בליל הסדר, שיהיה לנו סבלנות לילדים, ובשו"ע נפסק לתת להם מיני מתיקה כדי שיהיו ערים וישאלו שאלות, בזמן הזה אם ניתן להם שקדים ואגוזים הם ירדמו מזה, אז בזמן הזה ניתן להם ממתקים של היום, אני זוכר שסבא שלי ז"ל הכין בערב פסח שקית עם אגוזים, כפי שנפסק בשו"ע, אף אחד מאיתנו לא רצה לקחת את זה... היום מכינים לילדים את הדברים שלהם, בליל פסח לא נשארים

לליל הסדר זה דבר מאוד יפה וחשוב, אבל ברגע שזה נהפך ל'שבע ברכות', כל הילדים הנשואים מגיעים עם הנכדים, ולא שומעים כלום, מה אתה מחפש שם, הילד שלך בכלל לא שומע כלום, אני זוכר אצל סבא שלי שהיה עושה את ליל הסדר באולם, ואני חשבתי לעצמי מה אני עושה כאן, יש לי ילד בן 3, הוא מסתובב ולא שומע כלום, והתחלתי לעשות ליל סדר לבד, בהתחלה זה היה קשה אבל אחרי זה קיבל את כל הטעמים הטובים, מה זה ליל הסדר? סעודת שבת ויו"ט עם קדושת פסח שמרגישים באויר, אומרים את ההגדה ואת כל הסימנים, ואחרי זה מגיע שולחן עורך, סעודה כמו כל שבת קודש, שותים את ד' הכוסות, ואומרים הלל ומודים להשי"ת, זה לא זמן של דברי תורה, תדברו באידיש, תגידו לילדים דיבורי אמונה, תלמידים ביקשו ממני שאתחפש ביום אחד עם קיטל ואערוך ליל סדר, כדי שידעו איך עושים ליל סדר, אבל אי אפשר לעשות את זה סתם ביום אחד באמצע השבוע, זה משהו שמקבלים מקדושת החג, אבל זה מאוד פשוט, אומרים את ההגדה, רבינו אמר להגיד את ההגדה בקול, אומרים את ההגדה יפה ובקול ובקצב טוב, שהילדים לא יברחו מהשולחן, ובשולחן עורך אחרי הדגים, או המרק, כל אחד במנהגו, אפשר לבדוק על השעון, אם עוד לא חצות אתה יכול לספר לילדים סיפורים.

ש. מה מספרים לילדים בליל פסח?

ת. לילדים צריך לספר סיפור יציאת מצרים, מה זה סיפור יציאת מצרים? חוץ ממה שהיה במצרים, מספרים את היציאת מצרים הפרטי שכל אחד עובר, מספרים להם: אני מצאתי את רבינו, והוא הוציא אותי מהגלות, מהמצרים, וכעת אני לומד קצת חומש, ואני לומד כל יום קצת משניות, זה הסיפור יציאת מצרים שלי, אני מספר את זה כל שנה לילדיי, ידעתי תמיד שיש הקב"ה, אבל ידעתי שהוא למעלה במקום מאוד מעורפל, רבינו גילה לי

על זה, אתה רוצה ללכת לישון בערב שבת ואתה אומר לילדים לצאת החוצה לשחק ואתה לא יודע איפה הם, בסוף אפשר לשלם מחיר כבד, האם אתה יודע בדיוק איפה הוא משחק ומי נמצא שם, האם קודם שהוצאת את הילד מהבית הזהרת אותו שאסור לאף אחד לגעת בו, אסור להיכנס לשום מקום פרטי של מישהו אחר גם אם מבטיחים לו ממתק, תכינו את הילדים טוב טוב ואחרי זה תוכלו לישון רגוע, אי אפשר ללכת בשבת אחה"צ לישון ולהפקיר את הילדים להסתובב בחוץ בחצרות הבתים, כשאתה בכלל לא הזהרת אותם להישמר ממנוולים, יש לך שתי אופציות או שתשכיב אותם איתך, או שתישאר איתם ער ותשחק איתם, הרי מגיעים עכשיו שבתות אחה"צ הארוכים, אסור להורים ללכת לישון אם הילדים מסתובבים בחוץ, אולי יש אדם מסוכן בחוץ, איזה בחור או אברך חולה ח"ו, הרי לא תדע מזה אחרי שבת, רק אחרי חודשים כשתראה שמהו קרה לילד שלך תדע מזה, אחרי כמה שנים כשהילד יקח סמים פתאום תבין מה היה, הרי זה לא נורמלי לקחת סמים מסוכנים, הבחור מרגיש שהוא לא יכול לסבול את הפגיעה שהוא עבר, ולכן הוא לוקח סמים.

בליל פסח לא אומרים פלפולים רק לדבר עם הילדים

בליל הסדר אנחנו רואים את הדבר החשוב והגדול לשמור על הילדים, אולי באתם לשיעור לשמוע דברי תורה יפים על פסח, אבל אני אומר לכם את הדברים הפשוטים והחשובים, ואני מבקש ממכם ומזהיר אתכם, שבלייל הסדר לא יהיה כזה דבר להגיד פלפולים ופירושים ופשעטלך, אומרים את ההגדה, בשום אופן לא אומרים דרושים, אל תמאסו את חיי התורה לאף אחד מהילדים, תגידו את ההגדה בפשטות זה כל כך יפה, אני אומר לאברכים אם אתם רוצים ללכת להורים

כולה מתבודדים על כך, ומבקשים מהקב"ה שלא רוצים לכעוס, שרוצים לדעת שהקב"ה מנהיג את העולם ואין על מה לכעוס, הם יכולים לזכות לא לכעוס בליל פסח.

מה יש לך לצעוק על אשתך, האם היא חייבת לך משהו? תתבייש לך אם אתה צועק עליה, מה כבר קרה, אז מה שהיא לא הניחה את השולחן בדיוק את מה שאתה רוצה, אסור לצעוק על אשה וח"ו לזלזל בה, אני לא אמרתי לך שתציית לה לכל מילה, זה גם שטות, אני מדבר על לדבר בכבוד ועם הרבה מילים טובות, וח"ו להרים את הקול, לדבר רך ובעדינות ועם הרבה לב, לא אמרתי לך שהיא בעלת הבית, הקב"ה בעל הבית, אבל ח"ו לצעוק עליה, מוהרא"ש סיפר שהרה"ק ר' אברהם ב"ר נחמן התאכסן אצל אחד מחסידי ברסלב, ושמע איך הוא צועק על אשתו, ר' אברהם קרא לו לפינה והתחיל להוכיח אותו, איך אתה לא מתבייש, אתה צועק על אשתך, ר' אברהם נתן לו הרבה מוסר על כך, הרי רבינו אומר שהאשה היא השכינה בבית, צריך לדבר עם המון דרך ארץ.

ש. איך אפשר לזכות לקנות צרכי החג בהרחבה?

ת. בן אדם מחפש הרבה סגולות לפרנסה, הרי כל הפרנסה מתעכבת רק בגלל שאתה כועס על אשתך, אני מגיע עכשיו מקרית ברסלב כי המשפחה שלי כבר נמצאת שם לצורך החג, ובדרך הגיע אלי אברך ושאל מה אני יכול לעשות עכשיו בערב פסח, שאוכל להעביר את הכרטיס אשראי ולקנות כל הוצאות החג מבלי לחשוב פעמיים ובלי לבדוק כל הזמן אם יש לי כסף בבנק, מתי כבר אוכל לקנות כל צרכי החג בהרחבה, מתי זה כבר יקרה, אמרתי לו, הרי כל כך הרבה פעמים אמרתי לך, שיש לי עצה אחת בשבילך, לדבר יפה בבית לאשתך, אני יודע שאתה לא מדבר יפה, אני יודע שאתה צועק בבית, למה אתה לא מקשיב לי, תתחיל לקיים את העצה הזאת

שהקב"ה כאן לידי, רבינו לימד אותי לאכול מצות כי הקב"ה ציווה עלי לאכול מצות, ואני הולך עם פיארות כי זה רצון השם, לפני זה אכלתי מצות והלכתי עם פיארות כי ככה נוהגים בקהילה שלנו, אצלינו בקהילה הולכים עם זקן, כעת אני הולך עם זקן כי הקב"ה אמר לנו ללכת כך, אני שומר שבת כי הקב"ה אמר לנו לשמור שבת, ואת זה מספרים לילדים שיש הקב"ה בעולם, ואנחנו עושים את רצונו, לא צריך הגדות מבוארות עם פשטים נפלאים, תגידו את ההגדה בפשיטות, אחד הדברים שהילדים בורחים מהשולחן זה ההפסקות, לכן מומלץ להכין הכל לפני החג, המי מלח והכרפס וכו', וכך לא יעשו הרבה הפסקות באמצע הסדר לקלף צנון וכו'.

ש. האם זה נכון שהמלאכים מגיעים בליל פסח?

ת. הזוהר הקדוש מורכב מכמה חלקים, אחד החלקים בזוהר נקרא 'רעיא מהימנא', נשמתו של משה רבינו הגיעה לתנא ר' שמעון בר יוחאי לגלות סודות נוראים, ובפרשת בא כתוב ברעיא מהימנא את הקטע 'פיקודא בתר דא לספר בשבחא דיציאת מצרים', אנחנו נוהגים להגיד את זה לפני אמירת ההגדה כפי שכתוב בהגדה של מוהרא"ש, ומשה רבינו מגלה לנו מה שקורה בליל פסח, שהקב"ה לוקח את כל הפמליא של מעלה, ומגיע לבתי ישראל לראות איך הם מספרים את סיפור יציאת מצרים, זה משהו שאפשר להרגיש בליל הסדר, כמובן צריך לבקש על זה מהקב"ה לפני פסח, עם הרבה תפילות מרגישים שהמלאכים נכנסים לבית.

ש. איך אפשר לא לכעוס ולא לצעוק בליל פסח?

ת. אנשים שבכל השנה לא מתפללים על כך ומזלזלים באשה וכועסים על כל דבר, שלא יצפו שבליל פסח לא יכעסו, בוודאי שיגיעו לכלל כעס, אני מדבר על אנשים שבכל השנה

מכובד, אבל בפנים הכל סוער וגועש, יש לי בפנים אש של כעס ותאוות, רבש"ע מה אני עושה כאן, ועצה נוספת זה לא לראות ראיות אסורות, מי שח"ו רואה עבירות ומוציא זרע לבטלה נהיה בן אדם רע, צריך הרבה לבכות על זה, שנזכה שלילדים שלנו לא יהיה גישה לשום כלי אסור, לשום מכשיר טכנולוגי, שיגדלו בריאים, ואנחנו צריכים לשמור על זה והרבה להתפלל על זה, צריך להתבודד ולבקש מהקב"ה שנזכה לדעת איך מגדלים בית בריא, לא לערבב עסק עם בית ביחד, לדעת שהבית זה בית, ועסק זה עסק, ולא להכניס הביתה מכשירים שצריכים לעסק, תשאירו את הבית נקי וטהור, הרי אתם רוצים ילדים בריאים, אתם רוצים ילדים יותר טובים ממכם, ולכל הפחות שיגדלו כמוכם.

ש. האם כל כך חשוב לקרוא קר"ש בכל לילה עם וידוי?

ת. כמו שבמאמר 'פיקודא בתר דא' בזוה"ק שואלים את השאלה המפורסמת, מה צריך להלל ולהודות להשי"ת, הרי הקב"ה יודע הכל, הוא עשה את הכל, אותה שאלה נשאלת בזוה"ק על הקריאת שמע שעל המיטה, יהודי הולך לישון בכל לילה ולפני זה הוא אומר קריאת שמע עם וידוי, והוא אומר להקב"ה, אני עשיתי את החטא הזה והזה, אשמנו בגדנו גזלנו דיברנו דופי, רבש"ע עשיתי שטויות, אצל אחינו עדות המזרח יש וידוי הרבה יותר לבכי ויפה, מדברים ברור מה עשינו, חטאנו לפניך רחם עלינו, אצלינו באות צ' אומרים 'צ'רנו', אנחנו לא מבינים כל כך מה זה אומר, אצלם כתוב 'ציערנו אב ואם', באות י' הם אומרים יעצנו עצות רעות, באות נ' נאפנו, אנחנו לא מבינים את מה שאנחנו אומרים, ושואל ר' שמעון בזוה"ק למה אנחנו צריכים להגיד את זה, הרי הקב"ה יודע בין כה מה עשינו, ומתוך בזוה"ק שבכל לילה הנשמה עולה למעלה, ויש בזה חלק מהמיתה, ולכן בכל בוקר צריך ליטול ידיים, וכל בוקר הבן

ואתה תראה הרחבה גדולה, בינתיים אתה יכול להתבייש בשפה שלך, אני יודע שאתה עושה המון סגולות, אבל אתה מדבר לאשתך עם זלזול, תדבר לאשתך לכל הפחות כמו שאתה מדבר אלי, אתה שואל אותי בכבוד אם אני רוצה קפה או תה, לאשתך תדבר עם יותר כבוד ועם שפה יותר יפה, עם המון דרך ארץ, אחרי זה תוכל להעביר את הכרטיס אשראי ללא הרף, תוכל לקנות שטריימל חדש לפסח בלי לחשוב יותר מדי, ובינתיים תתבייש בזה שאתה מדבר לא יפה, אני לא מדבר על זה שהילדים שלך נפגעים מזה, הם מקבלים שנאה ליהדות, פתאום לא אוהבים את הגמרא ופתאום לא אוהבים את השבת, אני מאוד מקווה שאתה תקבל את דברי, הילדים שלך צריכים הורים בריאים, כי זה מה שיש בכל המוח של הילד, אבא אמא והרכב הקטן שלו, וכשהוא מתבגר יש לו אבא ואמא ואופניים, וככה בכל שנה יש אבא ואמא ועוד משהו, ואם אין הורים בריאים שחיים באחווה ורעות, הוא פונה לדברים אחרים רח"ל, ליל הסדר זה לא זמן של כעס ח"ו.

וכשמגיעים עכשיו ימי חול המועד, תדעו שזה לא זמן ח"ו לצאת זוגות זוגות, תצא עם אשתך, האם אשתך לא שווה לך כלום? האם אתה צריך אותה רק כדי להגיד שאתה נשוי? אתה צריך אותה רק כדי שהיא תטפל בילדים שלך? היא לא מעניינת אותך? זה דבר מאוד מגעיל לצאת עם זוגות נוספות, זה מריח מניאוף, ואם היא לא מעניינת אותך תתחיל ללמוד את ספרי רבינו, ותעשה התבודדות, ויהיה לך בית יפה.

ש. איך זוכים להגיע לזה לא לבוא לידי לכעס ולא לצעוק בבית?

ת. הולכים הרבה התבודדות, מקשיבים לעצה של רבינו וצועקים להקב"ה: רבש"ע איך אני יכול להרגיע את הדם הסוער שלי, את הדם העכור שלי, רבש"ע אני לבוש בכובע כזה יפה עם חליפה כזאת יפה, עם זקן כל כך

אצלכם מחשבים לא מסוננים אתם עוברים על 'לפני עור לא תתן מכשול', האברכים עובדים שם ונופלים בראיות אסורות, אף שהם לא רצו, ואתם יכולים להחריב בתים שלמים עם המכשירים האלו, אם בן אדם רואה דברי ניאוף, הוא צריך המון המון לעבוד שהדברים יצאו מהמוח שלו, הוא צריך לעשות את העצות של רבינו יום ולילה עד שיזכה לנקות את ראשו, צריך לגרוס המון המון משניות, ימים ושנים כדי ליישר בחזרה את הראש.

אברך סיפר לי שהוא פתח עכשיו עסק, וזה עוד לא מסודר כמו שצריך, רק עכשיו הוא הכניס את המחשבים בעסק, והוא ראיין אברך שיבוא לעבוד אצלו, והמרואיין שואל את הבעל הבית האם יש סינון במחשב, ענה לו הבעל הבית שמחר מגיעים להתקין את זה, אמר לו האברך אז אני אבוא מחר, כרגע אני לא יכול לגעת בכלום, כל כך נהניתי מהאברך הזה, האברך שסיפר לי את זה, אומר לי, קיבלתי כזאת צביטה, איך רציתי בכלל להכשיל אברכים יום אחד, הרי אף אחד לא רוצה באמת להכשיל אנשים, אנשים נופלים בטעות מאיזה פרסומת שעולה להם בלא יודעין, ובינתיים נופלים שוב ושוב, הרי מי שרוצה לראות עבירות לא צריך ללכת למשרד העבודה ולראות שם, אפשר עם כל טלפון חצי שבור לראות עבירות, האברך מגיע לעבודה כי הוא רוצה לעבוד ולהיות ירא שמים, צריך מאוד להיזהר לא להכשיל אותו.

וכשאנשים נופלים בחטא הם נכנסים למרה שחורה ולעצבות, עד שמגיעים לקושיות וטענות על הקב"ה רח"ל, איך יכול להיות שליהודי יהיה קושיות על האמונה, איך יכול להיות שיהודי יתחיל לחשוב מדתות אחרות, הרי כולנו נחצבנו תחת כסא הכבוד, הכל קורה מראיות אסורות ושמיעות אסורות, רבינו אומר שמי שפוגם בברית האמונה שלו נחלשת, והעצה היא ללכת לצעוק אל הקב"ה: רבש"ע תעזור לי, מגיע פסח, גם אני רוצה

אדם מרגיש צורך להתקלח, כי יש מהאדם ריח רע ורוח רעה כמו שיש על מת, כי בלילה היה בבחינת מת, והנשמה כותבת את כל החטאים שעשתה כל היום, ומגיעים כל המקטרגים ואומרים את כל מה שהוא עשה, היום חטאת ועשית כך וכך, והיום לא התפללת, תתבייש לך, אתה עושה את עצמך כיהודי יפה, אבל אם היהודי אמר וידוי לפני שהלך לישון, ואמר: רבש"ע ראיתי היום ראיות אסורות, תמחל לי, רבש"ע פגמתי באות ברית קודש, אבל אני לא רוצה את זה, אני רוצה להיות ירא שמים, כשמגיעים המקטרגים אל הקב"ה ואומרים שהנשמה הזאת עושה את עצמה צדיק והאמת שהנשמה הזאת חטאה, והמלאכים מראים את הכל, למעלה יש מצלמות הכי ברורות, כמו בוס שאומר לעובד שלו, איך אתה מספר לי סיפורים שעשית את זה והלכת לשם הרי במצלמה רואים בדיוק, תסתכל על המצלמה, ככה זה למעלה, הכל מצולם, אבל הקב"ה אומר למלאכים, הנשמה הזאת כבר סיפרה לי הכל לפני זה, אני כבר מחלתי לו, הוא כבר התוודה והכל ירד ממנו, וכשיהודי חושב בלילה שמחר הוא יקרא קר"ש ומחר הוא יתוודה ואולי מחרתיים, זה פשוט חבל, כי דנים אותו בשמים על כל מה שעשה, כשהייתי בקעמפ עם הבחורים והילדים ביקשתי מהם לקרוא קר"ש בבית מדרש מיד אחרי מעריב, סיימת 'עלינו' תתחיל קריאת שמע, כשאתה מסיים: ד' אחד ושמו אחד, תתחיל מיד: לשם יחוד וכו', ואחרי זה תקרא שוב קריאת שמע במיטה עד ובשערך, כי בסוף אתה שוכח או שאין לך כח לקרוא קר"ש.

ש. עד כמה אני כבעל עסק צריך לדאוג למחשבים מסוננים לעובדים, האם לא אומרים שכל אברך אחראי על עצמו, וכשמגיע לעבודה שיעבוד?

ת. אנשים נופלים באיסורים חמורים ובראיות אסורות כיודעין ובלא יודעין, צריך הרבה לעורר את בעלי העסקים, אם ח"ו יש

שהתפילה תהיה אצלינו לכל הפחות כמו האכילה, וכעת בימים אלו צריך לדעת שאף אם אין לנו הרבה כח לאכול, צריך לאכול סעודת שבת וסעודת יו"ט, אלו דברים מאוד קדושים, רבינו אמר שאכילת שבת קודש, ועל ידי האכילות של שבת יכולים לזכות לכפרת עוונות, מספרים על חסיד ברסלב שאמר לאשתו, הרי רבינו אמר דברים מאוד גדולים על אכילת סעודת שבת, ולכן כל מה שרק תכניסי לצלחת אני יאכל, אבל אני מבקש ממך אל תכניסי הרבה דברים, כי אין לי כח לאכול הרבה, חסידי ברסלב קיבלו את דברי רבינו בפשטות, והיו אוכלים את כל המאכלים שהביאו להם.

ש. איך מקבלים טעם בתפילה?

ת. רבינו אומר שמי שפוגם בברית, אין לו כח להתפלל, כל התפילה נהיית אצלו יגיעה גדולה והוא מעדיף לדבר עם חבר בזמן התפילה, ולכן העצה לזכות לתפילה היא להגיד את תיקון הכללי וללכת למקווה ולהתוודות ולעשות תשובה, ואז מקבלים טעם טוב בתפילה.

ש. מה עושים עם כל אלו שצוחקים על דרך הלימוד?

ת. אנחנו לא צריכים להתייחס לכל זה, כי אי אפשר להתווכח ואי אפשר לענות, אנחנו צריכות להיות שמחים שרבינו נתן לנו דרך הלימוד, שאף אם אנחנו לא מבינים אנחנו יכולים ללמוד, אף אם הראש לא מסודר, ויש ימים מבולבלים, ואף בימים של ערב פסח שאי אפשר להתרכז וללמוד כראוי, אנחנו יכולים לפתוח את הגמרא ולגרוס את התיבות הקדושות, אנשים עושים צחוק מזה, אבל אני רוצה שתדעו, ש'ירא שמים' בחיים לא יעשה צחוק ממישהו שגורס גמרא, הישיבה כאן קיימת כבר 16 שנה, וגם לפני זה כבר לימדתי את זה לתלמידים בישיבה הקודמת, ובכל השנים האלו כשלמישהו היה דוד או סבא

לצאת ממצרים, גם אני רוצה מחשבות נקיות ועיניים נקיות, ובעל העסק שגרם לזה, סוחב את זה על כתפיו, כל השאלות שיש אחרי זה לאברך על האמונה נזקפים לבעל העסק שנתן לו מחשב לא מסונן, וכולנו צריכים הרבה להתפלל שנזכה שיהיה לנו עיניים שמורות וקדושות.

ש. האם אני צריך להמשיך עם מנהגים מאבותי אחרי שהתקרבתי לברסלב?

ת. מה זה חסידות ברסלב? יש אנשים שברגע שמתקרבים לברסלב הם זורקים את כל המנהגים של הוריהם חס ושלום לעשות כך, זו לא חסידות ברסלב, חסידות ברסלב זה דבר אחד, לדבר עם ד', ללכת לפינה ולהגיד: רבש"ע אני רוצה להרגיש אותך, רבש"ע אני רוצה לזכור שיום אחד אני ילך מהעולם הזה, ומה ישאר ממני, רבש"ע איך אפשר לזכות להיות צדיק, רבש"ע אני רוצה ללמוד כל יום קצת חומש, רבש"ע עוברת עוד פרשה ועוד פרשה ואני לא עובר על הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום, רבש"ע אני רוצה לפתוח את הגמרא, רבש"ע אני רוצה ללמוד משניות, חסידות ברסלב זה ללכת כל יום אל הקב"ה ולהגיד לו: רבש"ע אני רוצה לעשות תשובה, רבש"ע אני שוב נפלתי ושוב ראיתי ראיות אסורות, רבש"ע אני רוצה אמונה חזקה, רבש"ע מתי כבר יהיה לי מתוק כל הדברים של היהדות, רבש"ע בינתיים רק הפיצה טעימה לי, רק הסטייק טעים לי, אבל התפילה לא טעימה, עכשיו בניסן אני קצת שמח שלא אומרים תחנון, רבש"ע למה אני לא שמח כעת ביו"ט שמוסיפים עוד פיוטים, רבש"ע למה שזה לא יהיה אצלי לכל הפחות כמו עוד חתיכת פיצה.

חסידות ברסלב זה להתפלל וחסידות ברסלב זה לחזור אל הקב"ה אף אחרי שנפלנו, לא להתייאש מהנפילות אלא לבוא שוב ושוב אל הקב"ה.

היהודי, אתה סיימת ש"ס? ד' יעזור שבאמת תלמד משהו... זה סימן למי שהוא לא יראת שמים, ואני מברך את הבחור שיגרוס שוב את הש"ס, ויגרוס שוב את הש"ס, תסתכלו בספר רחמי האב, שהיה ספר חובה בכל בית אצל יוצאי הונגריה, ספר מוסר, אצלנו לא היו הספרים שלמדו בפולין, וזה היה הספר שלנו, הוא כותב שם בספר צוואה לנכדיו על סדר האותיות, ועל אות ל' הוא מדבר מדרך הלימוד, הוא מבקש מנכדיו שיעשו לעצמם סדר בלימוד התורה גם ללא הבנה, ושיגרוס את התיבות בש"ס, ומספר להם שהוא הכיר יהודי פשוט, סנדלר, ופניו האירו לו, והוא שאל את הסנדלר על מה פניו מאירים, ואמר, שהוא לא מבין גמרא ולכן הוא גורס את הגמרא, ומבקש מנכדיו תעשו גם אתם ככה, תגרוסו את התיבות של הגמרא.

ש. איך אפשר להיות רגוע אחרי שהילדים שופכים את היין על הבגדים היקרים שלהם?

ת. צריכים להיות עם הרבה סבלנות בפסח והרבה להתפלל על זה, אבל אל תקנו להם את החולצות הכי יקרות, וכך לא תצעקו עליהם אם הם שפכו קצת מיץ ענבים, ב"ה אני ממש מתגאה עם ה'באזאר' שיש בקרית ברסלב, שכל בגד עולה 3 דולר, הממונה על החנות הביא לי עכשיו עשרים אלף דולר, שנכנס משלש דולר ועוד שלש דולר, מאנשים שקנו חולצות ומכנסיים וחצאיות לילדים, אני לא חושב שמישהו ממכם הכניס שם עשרים אלף דולר, זה נכנס מעוד חולצה ועוד מכנסיים, במקום לשלם 80 דולר לחצאית משלמים 3 דולר, זה אומר שאם הביאו לי עשרים אלף דולר חסכו ההורים לפחות חצי מליון דולר, אני לא רוצה שיקחו בחינם כי אם לוקחים בחינם יקחו סתם ויזרקו לפח אשפה, מגיעים מישובים סמוכים לקנות, ולכן קבענו שתי מחירים, למנויים חסידי ברסלב זה עולה 3 דולר, ומי שלא מנוי בקהילה ישלם 5 דולר,

שחיזק אותו ואמר לו, כל הכבוד שאתה גורס את המילים של הגמרא, תמיד התברר שאותו דוד או סבא הוא יהודי תלמיד חכם וירא שמים, כי מי שלומד תורה ויש לו יראת שמים בחיים לא יזלזל במישהו שגורס את דברי הגמרא, ורק מי שמבטל זמנו לריק ולא פותח ספר, הוא יזלזל בדרך הלימוד, רק מי שאין לו כלום חוץ מהכובע הגדול שלו, וציצית גדולה, ולא מצא שום תפקיד אחר חוץ מלהיות משגיח בישיבה, הוא יכול לזלזל בעצות של רבינו, ואחרי שהוא מוצא בחור אומר תהלים הוא יצעק עליו, 'שום דבר לא יצא ממך', מי שירא שמים לא יזלזל בספר תהלים, אני מקבל מכתבים מבחורי ישיבה, שהם לא מבינים שב שמעתתא, ולא מבינים את הסוגיא של תקפו כהן, ולא מבינים קצות החושן, הם יכולים להיות הממונה על הכוסות קפה ועל הקופת צדקה, והוא יכול להגיד תהלים, ואז עובר משגיח עם זקן גדול, וצועק עליו, מה אתה אומר תהלים מה כבר יצא ממך, מי שצועק כך הוא קל ולץ ואין בו יראת שמים, מספרים שפעם אחת אמר המשגיח בישיבה לבחורים, תשבו ללמוד, כי אם לא, אתם תגדלו כמוני.

אני זוכר שהיה כאן בישיבה, בחור, בן דוד שלי, והוא סיים את הש"ס, אמרתי לו תלך לסבא שלי הגה"ק מקארלסבורג ותספר לו שסיימת ש"ס, סבא שלי היה דוד שלו, תתארו לעצמכם איזה פנים יש לזה, שנכנס בחור בן 15 לתוך כולל אברכים מורי הוראה, וניגש לזקן מופלג שכל העולם חי מהפסקים שלו, ומספר לו: סיימתי את הש"ס, וסבא שלי שואל, מה? סיימת את הש"ס? הוא עונה, כן, גרסתי את כל הש"ס, וסבא שלי התחיל לשבח אותו, וואו, כמה טוב, אשריך, סבא שלי כמעט לא פתח את הפה, הוא רק היה אומר, אה אה אה, כך היה משבח את האנשים, וסבא שלי כל כך שיבח את הבחור, ואז הוא יוצא משם ומישהו שואל אותו, מה דיברת עם הרב, הוא ענה לו סיפרתי לו שסיימתי ש"ס, אומר לו

והולכים לבדוק את החמץ, כשאני הייתי ילד הייתי בן יחיד מבין הרבה אחיות, ולכן כשאבא שלי בדק את החמץ אני אחזתי בשקית ובנוצה, והרמתי את כל הפתיתים והכנסתי, אבל עכשיו כשיש לי בית עם בנים אני נותן לכל אחד משהו, והאריז"ל אומר להכין עשרה פתיתים, אוספים אותם ומכניסים אותם לשקית.

צריך לדעת שבודקים את החמץ רק במקומות שמכניסים את החמץ, במטבח, במקרר, במקומות שיש יין אולי שכחו שם יין של חמץ או איזה בקבוק בירה, ובסלון במקומות שמחזיקים את המלח של השולחן כי זה יכול להיות עם פירורים, ובמקום שמחזיקים בקבוקי ויסקי של חמץ וכדומה, אבל אם רואים איזה פירור על הרצפה בחדר כי איזה ילד שבר חתיכת עץ מהארון זה עדיין לא חמץ, אם מוצאים חמץ זורקים את זה, לא מוכרים חמץ, אני לא מדבר על חנויות ובעלי עסקים, אבל אברך שיש לו איזה חבילה של אטריות או עוגיות, אין לזה שום טעם למכור את זה לגוי, או שזורקים לפח או שנותנים מתנה לגוי או לעוזרת, תקיימו מצוות ביעור חמץ.

ש. האם לא מוכרים חמץ?

ת. מכירת חמץ ממש תיקנו בעיקר למאפיות ולחנויות, וכל מי שיש לו עסק שישאל את הדיין שלו, אבל לאברך בבית לא שווה להחזיק חמץ של חבילת פתיתים של דולר וחצי, אנחנו מוכרים רק דברים שהם לא חמץ גמור, כלים שיש להם בליעות וכו', והיות שבכל השנה אנחנו מתקשרים לדיין ושואלים אותו שאלות באמצע הלילה, כעת שהולכים למכור את החמץ זה הזמן של הכרת הטוב, לתת לו משהו לכבוד יו"ט, אנשים לא קולטים שהדיין מקבל טלפונים כל היום וכל הלילה, וזה מאוד יפה שהולכים לדיין למכור את החמץ עם הילדים, אבא שלי היה לוקח אותי לרכנים גדולים בדורו,

תצחקו תצחקו, ומישהי הגיעה לקנות ושאלה איך אפשר להיות מנוי בקהילה, אמרתי שיגידו לה, שיש כמה תקנות והיא יכולה להיות מנוי, שהיא תתחיל לדבר עם ד', ושהיא תדבר יפה לבעלה, ולא תצחק עליו ולא תזלזל בו כשהיא מדברת עם חברותיה, ואז היא יכולה לקחת את החצאית ב-3 דולר, לדעתי זה מאוד טיפשי לקנות חולצות יקרות ואז בכוס הראשון של קידוש זה כבר נשפך, ואם מלבישים אותם עם בגדים פשוטים הכל טוב.

חז"ל אומרים שכל בית שנשפך שם יין כמים הרי זה סימן ברכה, הרמ"א מביא את זה בהלכות הבדלה, ואני זכיתי ולמדתי בתור בחור אצל הרה"צ מסערעהלי ז"ל, קיבלתי ממנו הרבה, את הקצת יראת שמים שיש לי זה ממנו, והוא היה נוהג בהבדלה לשפוך הרבה יין על הכוס עד שנשפך על הארץ, אצלינו נוהגים שעושים הבדלה על הכוס בלי מגש שיהיה קצת יין בתוך הבית, מה הכוונה בדברי חז"ל שזה ברכה, הכוונה היא, שאף אם נשפך יין זה יהיה כמו מים, לא לצעוק על הילדים ולא לכעוס, לזכור שאבק זה לא חמץ והילדים הם לא קרבן פסח, אף יהודי לא נכשל ב"ה באכילת חמץ בפסח, כל השנה המפעלים נזהרים מחמץ, המיץ ענבים והחלב שאנחנו שותים כל השנה הוא כשר לפסח, אכשר דרא, צריך להוריד קצת מהעצבים ולהכניס הרבה הרבה שמחה.

ש. איך אפשר לעשות בדיקת חמץ בצורה נעימה?

ת. בדיקת חמץ זה לא משהו כבד וקשה, מיד אחרי מעריב הולכים הביתה, לא קובעים שיעורי תורה בזמן זה ולא שום דבר אחר, הולכים הביתה ואוספים את הילדים, לאחד נותנים שקית ולאחד נותנים נוצה ולאחד נותנים פנס ולאחד נותנים איזה סולם קטן, ולאחד אומרים סתם שילך אחריו.. ומדליקים את הנר, ומברכים ברכה על ביעור חמץ,

להפסיק קצת לפני פסח ולהתגעגע למצות, ואני מדבר על ילדים שכבר מבינים מה זה מצה ומרור, בערב פסח צריך לזכור להסתפר לכבוד יו"ט, אחרי זה מגיעים ימי הספירה, יש כאלו שנוהגים להסתפר באמצע, אבל אנחנו נוהגים על פי האריז"ל ולא מסתפרים בכל ימי הספירה, בערב פסח צריך להסתפר, ולקצוץ ציפורניים לכבוד יו"ט, אי אפשר להגעיל את הכלים שהם חמץ אחרי זמן שריפת חמץ, כי הבליעות האלו כבר נאסרו בהנאה.

ד' יעזור שיהיה לכם יו"ט שמח, וכל אלו שעושים סדר לבד בבית, אל תהיו לחוצים, אל תהיו עם דאגות, בעז"ה יהיה סדר מאוד יפה, כמובן שהכי טוב כשיכולים ללכת להורים ולקבל מהם דברים יפים לליל הסדר, אבל כל זה כשהילדים באמת יכולים לשמוע ולקבל מהם דברים, אבל אם יש שם המון נכדים ואף אחד לא שומע כלום, אז אפשר ללכת להורים ביו"ט בבוקר, ובינתיים תכניסו בהם אמונה ודיבורים פשוטים עם ההגדה, ד' יעזור לכולנו א פרייליכן כשר'ן פסח.

הלכנו לגאון מדעברעצין בעל ה'באר משה', הוא היה נותן לי סוכריה, תראו לילדים שלכם שעל כל דבר הולכים לשאול את הרב, שלא יחשבו שעל כל דבר צריך לראות 'פודקאסט', ושכל זמר וכל מנגן יגיד את הדעות שלו, ואם הזמר חושב שעד חמש ילדים זה נורמלי, ואם יש ילד שישי זה כבר מיושן, אז המילה שלו קדושה, ירחם השם, אנחנו נראה לילדים שיש לנו תורה, והדיין פוסק לנו, תתחילו לחשוב מה יהיה עם הילדים בעוד עשר שנה, בשנת תשצ"ה, הרי העולם מתקדם בצורה דרמטית, והעולם נהיה יותר פתוח ויותר ליברלי, אנחנו חייבים לשמור על הילדים.

ש. מה צריך לזכור לעשות בערב פסח?

ת. בערב פסח כל מי שהוא בכור או שיש לו ילד בכור, יעשה סיום, וצריך לדעת שלפי ההלכה בערב פסח לא אוכלים מצות, לא נותנים לילדים מצות, והמנהג שלא אוכלים מראש חודש, אנחנו נוהגים כבר מפורים, ככה ראיתי אצל אבא שלי, כי כך מצפים יותר לאכילת מצה, אחרי שאנשים נוהגים בכל שבת לאכול מצות, לכן חשוב מאוד

דברים שנאמרו אחרי לימוד הרף גמרא

ברוך השם מיר האבן זוכה געווען צו לערנען א דף גמרא

את העצות הקדושות האלו.

סנהדרין צג.

בכ"ג אדר היארצייט של סבא שלי, הגה"ק מקארלסבורג זצ"ל, כל רגע פנוי שהוא היה בדרכים הוא היה עם משניות, אני שימשתי אותו הרבה שנים, ונסענו להרבה מקומות, כל הזמן הוא גרס משניות, זה נכון שהוא היה צדיק גדול ופרוש, בן אדם שלא אכל ולא שתה ולא נכנס למיטה, אבל אנחנו אנשים שפלים ונמוכים, וזה החידוש שרבינו מביא את העצות האלו לאנשים כמונו, זה שאנחנו אוכלים פיצה זה בסדר גמור, כי אין עבירה בזה, אם עושים ברכה כהלכה, אבל אנחנו הרבה יותר נמוכים מזה, כל אחד יודע היטב מה עובר עליו ואיפה הוא נמצא.

רבינו אומר בשיחות הר"ן [שיחה ק"ה] על הפסוק בדניאל, 'ואשר יש בהם כח לעמוד בהיכל המלך', שבן אדם צריך להיות כל כך מקורב ומקושר לצדיק, שאף אם הצדיק חולק עליו ומדבר נגדו, הוא יוכל לקבל כח מהצדיק להישאר אצל הצדיק ולא ללכת ממנו, כי זה הנסיון הכי קשה, כי אם אבא שלך ואח שלך הפסיקו לדבר איתך כי נסעת לאומאן, או שהבוס זרק אותך מהעבודה, זה עדיין התמודדות שאתה יכול לעבור, אבל כשהצדיק בעצמו מדבר נגדך ומגרש אותך ומראה לך פנים זועפות, אתה מרגיש שאין לך יותר מקום בעולם, וצריך קודם ללכת לפינה כמו נזיפה, ואחרי זה לחזור לצדיק, חס ושלום לברוח לגמרי, כי צריך לזכור את הנקודה למה התקרבת לצדיק.

- היום הילולת הרה"ק מליזענסק, וזו זכות גדולה ביום זה ללמוד גמרא, כי הרה"ק הרבי ר' אלימלך אמר, שעיקר חסידות זו לימוד גמרא, למדנו היום גדולים צדיקים יותר ממלאכי השרת, כי המלאך כולו אש, ואין שום חידוש בעבודתו, אבל אנשים בשר ודם, שעובר עליהם מה שעובר, ואעפ"כ הם חוזרים להקב"ה ולא נופלים מהאמונה, עליהם אומרים חז"ל גדולים צדיקים יותר ממלאכי השרת.
- למדנו היום בגמרא 'אע"ג דאיהו לא חזי מזליה חזי', בן אדם רואה משהו והוא מפחד והוא לא יודע למה הוא מפחד, מוהרא"ש כותב ב'אשר בנחל' שלכאורה לא מובן למה אנשים מפחדים מעכבר, אם אנשים רואים עכבר קטן שלא יכול לעשות כלום לבן אדם, הם מיד קופצים מהמקום, ומוהרא"ש מסביר 'אע"ג דאיהו לא חזי מזליה חזי', כי העכברים מגיעים לאנשים אחרי פטירתם ונוגסים בהם, ולכן האדם מפחד מהם, כי העכברים מגיעים לאדם מיד כשמניחים אותו ברצפה.
- יש עצה אחת להישמר מהעכברים להכין כעת קצת הגנה לקבר, העצה היא, לימוד משניות, אפילו בלי הבנה, רק בגירסא, עוד פרק ועוד פרק, את זה עשו כל הצדיקים הקודמים, הם גרסו המון משניות, החידוש בברסלב, שרבינו הביא את הדברים האלו גם ליהודים הפשוטים כמונו, מה אנחנו בכלל, אנחנו אוכלי פיצה ושותי קוקה קולה, ואעפ"כ רבינו מביא לנו

מנסה אותנו בדברים שמאוד מאוד קשה איתם, לראות עד כמה אנחנו רצינים והאם נישאר אצל הצדיק, אני זוכר שלפני המון שנים היה לי נסיון כזה אצל מוהרא"ש, והלכתי להתבודד ליד המים, ושעות ארוכות עמדתי שם ודיברתי עם ד', וצעקתי, רבש"ע אני נשאר כאן, יהיה מה שיהיה, אני יודע למה התקרבותי, ואני לא נבהל מזה שצועקים עלי וחולקים עלי, ולא אבהל מזה שלא ידברו איתי יותר, אני ישאר אצל הצדיק לקבל תורה ויראת שמים.

הרבה פעמים אין בכלל נסיון וזה רק דמיון, מישוהו עומד שניה בדלת ומצלצל בפעמון ורואה שלא פתחו לו, הוא נעלב והולך ועוזב הכל, אולי אף אחד לא היה במשרד, ואולי יש כרגע במשרד משהו דחוף באמצע או שיחה חשובה, או שסתם לא רוצים לפתוח את הדלת, מה כבר קרה, צריך כל הזמן להתבונן למה התקרבותי לכאן, מה אני מחפש כאן.

יש סיפור נורא מהמהרש"א, אחד מג' הסיפורים שרבינו קרא באוסטראה בספר של החברא קדישא, והסיפור היה שהרב הראשי של כל האיזור שלח מכתב למהרש"א שרוצה להיפגש איתו, והמהרש"א לא התייחס לזה, והוא הגיע לאוסטראה, והמהרש"א לא הלך לתת לו שלום, ואחרי זה הגיע לבית מדרש, והמהרש"א לא התייחס אליו, ופתאום נכנס איזה בחור צעיר, והמהרש"א מיד קם ממקומו וניגש לדבר עם הבחור, אמר לו הרב הראשי, אני לא מבין אותך, עד עכשיו חשבתי שאתה מתמיד גדול ולכן אתה לא ניגש לתת לי שלום, אבל פתאום יש לך זמן ללכת לדבר עם בחור צעיר, אמר לו המהרש"א, מה לעשות, הוא גלגול של אחאב, תסתכל על הצורה שלו, ותוך כמה שעות יהרגו אותו, הרב התחיל לעקוב אחריו ולשמור עליו, והוי מה דהוי, ורצו להרוג את הבחור אבל הרב שמר עליו והרגו מישוהו אחר, ורק אחרי זה הבחור נהרג, והרב הגיע למהרש"א, אמר לו המהרש"א, אתה רוצח, בגללך נהרג מישוהו אחר, הרב כבר התחיל להבין שיש פה צדיק

• היה לי עכשיו סיפור עם אברך שהתקרב, והוא לא הסתדר עם ההנהלה, והוא אומר לי שהוא עוזב את היכל הקודש בגלל שסתם מסובבים אותו כאן, אמרתי לו: אני מאוד מאוד מרחם עליך, כי אם התקרבת לכאן רק בגלל קניית נכס וכדומה, אני באמת לא מבין מה אתה מחפש כאן, אני לא אגרש אותך אבל אם זה הסיבה של ההתקרבות שלך, זה באמת סיבה לא להישאר, אבל אני מציע לך שתלך ותתבודד שתבין למה התקרבת לרבינו, הרי הגעת לתורה ולתפילה, התקרבת כדי לדעת שהקב"ה אוהב אותך, ומה זה משנה אם כן נותנים לך מקום בבית מדרש או לא, אם מישוהו מדבר איתך או לא, אם מוכרים לך בית בהאשקי או לא, הרי הגעת לכאן לתורה ותפילה.

• אם מישוהו רוצה לברוח כי צעקו עליו, הוא צריך להתבודד ולחשוב למה הוא בכלל הגיע לכאן, זה נכון שזה נסיון קשה, אבל על זה רבינו אמר את השיחה, ואשר כח בהם לעמוד בהיכל המלך, כשר' נתן הגיע לרבינו, רבינו מאוד מאוד קירב אותו, וכך היתה תקופה ארוכה, עד שרבינו התחיל לנסות אותו, והראה לו פנים זועפות, ר' נתן ישב סעודת ראש חודש אצל רבינו, ורבינו צעק עליו, והוא המשיך לאכול, ורבינו אומר לו, מה אתה ממשיך לאכול, הרי כשצועקים על מישוהו הוא לא ממשיך לאכול, ור' נתן לא ידע מה לעשות והיה אובד עצות ומבולבל והמשיך לאכול, ורבינו המשיך לצעוק עליו איך אתה אוכל כשאני צועק עליך, ור' אברהם ב"ר נחמן מסביר, שרבינו אומר שכל מי שמגיע לצדיק הוא מגיע לקבל בחזרה את האבידות שלו, נשמה יורדת מעולם התענוגים למעלה, והיא מגיעה לעולם הזה לחפש את כל מה שנאבד לה, ולכן היא הולכת לצדיק לקבל בחזרה את האבידות, אבל חז"ל אומרים שלא מחזירים את האבידה רק 'עד דרוש אחיך', דרוש אם רמאי הוא, הצדיק מנסה את האדם לפני שמחזירים את האבידה.

• לפעמים אחרי ההתקרבות לרבינו, רבינו

'ברוך השם', פתאום הם מקבלים כח, זה דבר שכל אחד יכול לראות את זה על עצמו, אני ראיתי את זה על עצמי הרבה פעמים וגם כל בני המשפחה סביבי, ברגע שאומרים ברוך השם מקבלים כח.

• היה לי עכשיו סיפור עם מישהו, הוא ראה על עצמו איזה בלוטה או משהו אחר, ומישהו אמר לו שזה לא סימן טוב, והוא לא הצליח לנשום בלילה, הוא הלך לרופא, ועשו לו את כל הבדיקות ולא מצאו כלום, בדקו לו את הלב וכו' ולא רואים כלום, הרופא שואל אותו, תגיד לי מה לוחץ עליך, אולי יש לך חובות, אולי אשתך מציקה לך, תספר לי מה עובר עליך, למה אתה לא נושם טוב ולא יושן בלילות, אז הוא סיפר את האמת שהוא ראה את הבלוטה וחבר שלו אמר לו וכו', אמר לו הרופא בגלל זה אתה לא יושן, אין לך כלום, יש לך רק התקף פאניקה, והאנשים הכי חזקים והכי מוכשרים פתאום נכנסת להם איזה מחשבה שיש להם משהו, והם לא יכולים לתפקד, אבל אם מישהו אומר 'ברוך השם', 'ש'כח אייבערשטער' הוא מתחיל לקבל כוחות ומתחיל לנשום חזק, וזו הנקודה של משיח.

סנהדרין דף צה.

• למדנו היום שדוד המלך ברח, ואבישי הגיע להציל אותו, אמר לו דוד המלך, אם אתה רוצה לעזור לי, תתפלל עלי, הרי מדובר כאן באנשים שידעו לעשות קפיצת הדרך, והם אמרו שמות והעמידו אנשים באויר כפי שהגמרא אמרה היום, אבל דוד המלך אומר לו, אם אתה באמת רוצה לעזור לי, תתפלל עלי.

• העזרה הכי גדולה שיכולים לתת למישהו, זה להתפלל עליו, מה אתה יכול לעשות כשמישהו ניגש אליך ומשיח את הלב שלו ואת הצרות שלו, זה לא יעזור לו כלום כשתענה לו: אני ממש מרגיש את הכאב שלך זה ממש כואב לי, זה לא יעזור לו, כי דקה אחרי זה אתה

שרואה דברים, אז הוא שאל את המהרש"א מה התיקון שלו, ענה לו המהרש"א שיהיה בעל עגלה, אני חושב על הסיפור הזה, שאם רבינו יגיד לי לא להיות יותר ראש ישיבה, אלא להתחיל לאסוף את פחי הזבל בקריה, האם אוכל לקבל את זה, כי הרב הראשי קיבל את התיקון של המהרש"א, מה שהצדיק אמר לו הוא עשה, זו מדריגה גדולה, הוא לא ברח מהצדיק אחרי שהצדיק אמר לו להיות בעל עגלה.

• לא בורחים מהצדיק, ממשיכים להתבונן במעלות הגדולות שיש מהצדיק, גם אם קודם אמרו לך להיות גבאי, ואחרי זה אמרו לך שלא תהיה גבאי, לא קרה כלום, אף אחד לא התקרב כדי להיות גבאי, האם התקרב כדי לחלק את הברכונים והכפיות בסעודה שלישית, ואם תשאל למה אני יושב כאן למעלה, התשובה היא שאני עושה את זה בלית ברירה, כי מוהרא"ש ציווה עלי, אני רק רציתי לברוח מכל הדברים האלו, לשבת בפנינה שקטה, אבל מוהרא"ש אמר לי, אני מציית.

• האם אחרי שתקנה דירה בהאשקי כבר יהיו לך חיים טובים, ממש לא, אתה תמיד צריך שמירה יתירה, עכשיו יש אברך שכבר היה לו דירה איפה שרצה וכעת הוא מוכר אותה, הוא סגר את המשניות והחומש, והוא מוכר את הדירה ועוזב הכל, צריך להקשיב כל הזמן לשיעורים וללמוד ספרי רבינו.

סנהדרין דף צד.

• למדנו היום שחזקיהו המלך היה יכול להיות משיח, אבל בגלל שהוא לא אמר שירות ותשבחות, הקב"ה לקח ממנו את הדבר הזה, והוא לא נהיה משיח, אנחנו לומדים מזה, שזה כל עניינו של משיח להכניס בעם שירות ותשבחות להודות ולהלל להקב"ה.

• אנשים יכולים לראות בעצמם, שכשאין להם כח, ברגע שהם מוציאים מהפה שתי מילים

לא ישאר בגלות של עצמו, שהוא לא יעכב את הגאולה של עצמו, על ידי שילמד גמרא ומשניות אף אם לא מבין, ועל ידי שילך כל יום לשחרית מנחה וערבית גם אם אין לו טעם בתפילה, ויעזור ליהודים אחרים אף כשאין לו חשק, לתת חינוך ליהודי אחר, ובפרט בבית ולילדים, רבינו לא אחז מכל 'הקצים' האלו, רבינו לא רצה שיגידו זמני קץ הגאולה, זה רק גורם לחלישות הדעת, אנשים מתאכזבים ובסוף עוזבים ח"ו את היהדות.

למדנו היום את הסימנים של דור שבן דוד בא, אולי אפשר להסביר את הסימנים על ההתקרבות לרבינו בעקבתא דמשיחא, נערים ילבינו פני זקנים, כי יראו איך ילדים קטנים ובחורים קטנים יתחילו לדבר עם ד' וילמדו משניות, המבוגרים יתביישו מזה, יראו את הנערים מדברים עם ד', 'זקנים יעמדו לפני נערים', גם הזקנים יתחילו להיות נערים, אחרי שילמדו את העצות ויבינו שכל אחד יכול להתחדש כנער צעיר, 'אין הבן מתבייש מאביו', אנחנו לא נתבייש מהקב"ה, אבינו שבשמים, נבקש ממנו הכל ונספר לו הכל.

סנהדרין דף צח.

למדנו היום על 'פתח המערה של ר' שמעון בר יוחאי', המקום הזה שאומרים היום שם למטה שזה פתח המערה, זה לא אמיתי, זה רק מיועד להוציא כסף מהאמריקאים, מסתובבים שם אנשים ומחפשים אמריקאים, וניגשים אליהם, האם אתה רוצה להדליק נר בפתח המערה, אני יוריד אותך למטה לפתח המערה אם תביא מאתיים דולר וכו', היה כאן תלמיד הישיבה שגר בצפת ואמר לי שהוא עושה מזה פרנסה, אמרתי לו שכדאי לעסוק לפרנסה בדברים אמיתיים ולא לשקר לאנשים, אבל כשהייתי במירון עם הבחורים מהישיבה בירושלים, אמרתי להם שפתח המערה נמצא בפיו של כל אחד, מערה הוא לשון דביקות, כל יהודי יכול להיות דבוק אל ד' על ידי הפה שלו.

הולך הביתה ואתה שוכח ממנו, אבל אתה יכול לעזור לו, אם תגיד: רבש"ע תרחם על היהודי הזה, רבש"ע תעזור לו, אנשים מגיעים ומבקשים ישועות, איך אפשר להושיע אותם, אפשר להתפלל עליהם.

עוד דבר שלמדנו היום 'אין פגיעה אלא תפילה', מוהרא"ש היה אומר בשם הרה"ק ר' דוד מלעלוב, להיות פגע בתפילה, להיות פגע ולבקש שוב ושוב מהקב"ה, ולא לעזוב את הקב"ה, אלא לבקש ולבקש כל הזמן.

סנהדרין דף צו.

למדנו היום את הפסוק 'מדוע דרך רשעים צלחה', לירמיהו היה שאלות והקב"ה ענה לו שכמה שהוא ינסה הוא לא יצליח להבין את דרכי השם, אסור ליהודי לשאול שאלות על הקב"ה, אני לא חושב שזה פסוק מתאים לעשות עליו שירים, אם רוצים לעשות שירים, יש לי כמה פסוקים יותר טובים: כי טוב ד', או 'טוב ד' לכל ורחמיו על כל מעשיו'.

למדנו שנבזוראדן התגייר, אחרי כל הרציחות הנוראות שעשה, והגמרא אומרת שהקב"ה רצה להכניס תחת כנפי השכינה את בניו של נבוכדנצר, ואנחנו לומדים מזה את הרחמנות של הקב"ה, הקב"ה לא דוחה אף יהודי, ותמיד מחכה שיחזרו בתשובה, לא משנה מה עשו וכמה נפלו, ואם על נבזוראדן ונבוכדנצר ריחם הקב"ה, קל וחומר שאותנו הקב"ה רוצה, הרי אנחנו אנשים טובים, מניחים תפילין כל יום, וכמובן שאנחנו מאוד רחוקים מהרשעים האלו שרצחו רבבות מישראל, ולכן אסור לנו לחשוב שהקב"ה לא רוצה אותנו חס ושלום.

סנהדרין דף צו.

למדנו היום 'כלו כל הקצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה', כל אחד צריך לראות בעצמו, שהוא לא יהיה זה שמעכב את הגאולה, שהוא

שסובל יסורים נוראים, והוא בכה מאוד על ביאת המשיח, וצעק: רבנו של עולם, אם אתה חושב שאני מתכוון לטובתי, אני אומר לך שאתה יכול לקחת את גופתי ולשרוף אותי ולקחת את האפר ולפזר בכל הימים והנהרות, ולא אוכל לראות כלום בביאת המשיח, בכל זאת אני רוצה שתשלח את משיח ותגאל כבר את בניך, ושהשכינה תצא מהגלות.

למדנו היום שריש לקיש אמר לר' יוחנן למה אתה מפחד מעקבתא דמשיחא, האם מפני שתתקיים הפסוק 'וכאשר ינוס איש מפני הארי ופגעו הדוב, וסמך ידו על הקיר ונשכו נחש', הרי גם היום יש את הדברים האלו, כי כשאתה יוצא לשדה אתה פוגש בשומר המבקש מיסים, והוא כמו ארי, אתה חוזר לעיר אתה פוגש את גובה המסים, והוא כמו דוב, ואתה מגיע הביתה אתה מוצא את בניך ובנותיך ברעב וזה כמו נחש, ונזכרתי בגמרא מדיבור נורא של ר' נתן, פעם אחת הוא עלה אצל יהודי בעגלתו, ובאמצע הדרך התחיל לרדת גשם זלעפות, והבעל עגלה נרטב כל כולו וכל החבילות נרטבו, ור' נתן שומע שהבעל עגלה בוכה ואומר, מתי כבר אגיע הביתה, מתי כבר אגיע הביתה, שואל אותו ר' נתן מה כבר יקרה כשתגיע הביתה, הרי בבית אשתך תצעק עליך להביא פרנסה, הבקשה שלך צריכה להיות, רבש"ע מתי כבר תשלח את המשיח, רבש"ע מתי כבר תקרב אותי אליך.

הרבה בחורים בוכים, מתי כבר נזכה להתארס, והם צודקים, אבל מה יהיה אחרי זה, אני לא רוצה לתת דוגמא כזאת, כי הקב"ה אמר להתחתן, וברור שכל מי שמתחתן כל מצבו ישתנה, אבל גם אחרי זה צריך להגיע להקב"ה.

יש מחלוקת השנה מתי עושים תענית בכורים, דעת המחבר שעושים את זה ביום שישי, והרמ"א פוסק שעושים את זה ביום חמישי, ב"ה שאנחנו נזכה לסיים את מסכת סנהדרין לקראת חג הפסח.

למדנו שמשיח יבוא רק כשיחפשו דג לחולה ולא ימצאו אותו, רבינו אומר שהצדיק נקרא דג, כי הצדיק רואה כל הזמן ג' וד', כי הצדיק רואה מול עיניו את ג' צירופי אהי"ה [קס"א קמ"ג קנ"א] וד' צירופי שם הוי"ה [ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן], ועל זה אומרים לנו חז"ל שיחפשו דג, שיחפשו צדיק לחולה ולא ימצאו, כולנו כל כך חולים, דור כל כך קשה, חולאי הגוף והנפש, ורבינו מבוזה, ולא רוצים לקחת את העצות של הצדיק, מחפשים את הצדיק ולא מוצאים, אם ככה משיח כבר יכול לבוא.

התנאים והאמוראים אמרו על תקופת מלחמת גוג ומגוג 'ייתי ולא אחמיניה', הם פחדו מזה, ר' נתן אמר שהוא הבין מרבינו, שכל המלחמה של מלחמת גוג ומגוג תהיה מלחמה רוחנית, מלחמת על ד' ועל משיחו, מלחמה על הקב"ה כביכול, כמו שלמדנו שנבוכדנצר רצה להחריב ירושלים של מטה וירושלים של מעלה, מה זה ירושלים של מעלה, להחריב את יראת השמים מלבם של ישראל, כל הצדיקים האלו שאמרו שלא רוצים להיות בדור של מלחמת גוג ומגוג, הם התכוונו לדור שלנו, כי בדורות הקודמים היה צריך לעבוד קשה כדי ליפול בעבירות, היה צריך לקחת סוס וחמור ולנסוע לראות ראיות אסורות, היום אפשר ברגע קטן ליפול בעבירות חמורות ביותר, יושבים בחדר סגור עם מכשיר קטן ורואים עבירות, זה מלחמת גוג ומגוג, אנשים מתלבטים עם בלבלים, האם יש צדיק האם יש עולם הבא, כל זה הוא חלק ממלחמת גוג ומגוג שיש בראשם של אנשים.

למדנו שרב יוסף אמר הלוואי שמשיח יבוא אף אם אני אשב בצל גללי חמור, הגמרא הזאת הזכירה לי סיפור של הרה"ק הישמח משה זי"ע, את הסיפור הזה שמע הרה"ק מסאטמאר מיהודי שהיה בשעת מעשה אצל הישמח משה, ואני שמעתי את זה מיהודי ששמע את זה מהרה"ק מסאטמאר, פעם אחת בליל כל נדרי בכה הישמח משה מאין הפוגות, והפיל עצמו ממדרגות הארון הקודש, ובשיניו נגס בתוך השטיח שעמד שם, כאחד

סנהדרין דף צט.

מגיע מבית כזה סגור וחסיד, אם הייתי מגיע מבית יותר מודרני היו מציעים לי משהו יותר מודרני ויותר פתוח, וחושב שמן השמים קנסו אותו בזה שמציעים לו בחורה צנועה וחסידית, הוא חושב שהוא מפסיד משהו, בחור מספר לי שיש לו כמה אחים שקצת שינו את הדרך, והם התחתנו עם משפחות ששם הולכים עם פאה, ואבא שלו יוצא מהבית כשהם נכנסים, כי זה גורם לו למחשבות זרות, אמרתי לו אני בכלל לא מבין את אבא שלך, איזה מחשבות זרות יש בפאה, זה נראה כמו תולעים ונחשים, מה יש בפאה, העיקר שהראש יהיה מכוסה, זה לא גורם לנסיונות, כי יופי יש רק אצל יראי השם ולא בשטויות והבלים, בחורים אומרים לי שיש להם נסיונות בטיסה לאומן, מהדיילות שמדברים אליהם יפה, אמרתי להם, שאין כאן שום נסיון, זה הכל הצגה, מלמדים אותם לדבר יפה, להגיד 'אולי אתה רוצה עוד מים' וכדומה, והאמת שהם שונאים אותנו ולא רוצים בכלל לדבר איתנו, אין להם ברירה.

הבחור שכבר עבר מה שעבר יודע שהכל שקר, והבחור הירא שמים חושב שהוא מפסיד משהו בזה שהוא לא נוסע לתאילנד ובזה שהוא לא הולך לתל אביב, זה נכון שאסור ללכת לשם, אבל הוא לא יודע שהוא לא מפסיד כלום, בעל תשובה זה לא דווקא מי שהיה שם ויודע שכבר אין כלום, אלא מי שהוא חי בבחינת 'בעל תשובה', אף שהוא לא הגיע לכל המקומות האלו, הוא יודע שאין שם כלום, הוא במדרגה הכי גבוהה, הוא יודע שכל העולם הזה לא שווה כלום, הכל הבלים, יש רק תורה ותפילה.

למדנו היום 'כל הנביאים לא נתנבאו אלא למשיא בתו לתלמיד חכם', תחשבו טוב את מי אתם מחפשים לשידוך לילד שלכם, אנשים מוכנים לקחת עיור חרש וצולע, העיקר שברחוב יגידו שהוא עשה שידוך יפה, בחמש עשרה דקות שידברו מהשידוך, כולם יגידו שהוא עשה שידוך יפה, הרי כמה דקות אחרי השידוך אף אחד לא זוכר עם מי הוא

- למדנו היום דף מאוד יפה, כל הדף מלא בחיזוק, אבל נוציא כמה נקודות קטנות ממה שלמדנו היום, למדנו היום בגמרא, שיש מחלוקת מי יותר גדול, האם הצדיקים או הבעלי תשובה, אבל נפסק שבמקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד, וצריך להבין למה באמת בעלי התשובה יותר גדולים מהצדיקים, בפשטות הפשט הוא שהוא צריך יותר לעבוד קשה כדי לכוף את יצרו כי הוא כבר נפל בחטא וכבר טעם טעמו של חטא, ולכן הוא יקבל יותר שכר, אבל אני חושב בדיוק הפוך, כי רבינו אומר שצדיק מרגיש טעם מיתה ויסורי הנפש ממש ועומד בנסיונותיו, והבעל תשובה כבר טעם הכל וראה שכל השטויות האלו וכל החטאים האלו לא באמת מביאים אושר, הכל הבלים ממש, וכשהוא חוזר בתשובה, הוא חוזר אל ד' בכל לבו ונפשו, ויודע שאין כלום חוץ מהקב"ה, כי הוא ראה בעיניו שהכל שטויות ממש, אחיזת עינים, אבל הצדיק אמת לפעמים יש מחשבה קטנה בלבו, הרי יש תענוגי העולם ויש תענוגים של עבירות והנאות, אבל אני לא יעשה את זה כי אני עושה את רצון השם, אבל הוא מרגיש בלב כזה החמצה, והבעל תשובה יודע שיש רק את הקב"ה, כמו שיתרו צעק, עתה ידעתי כי גדול השם.
- הבחור הירא שמים חושב כל הזמן אולי יש בכלים האלו משהו שיביא לי תענוג והנאה, הבעל תשובה יודע שאין שם כלום, יש רק אף חימה ומשחית וחושך ענן וערפל, רק צרות יש בכל הכלים האלו, הוא יודע שאין תענוג יותר גדול מלגרוס משניות, אני שומע את זה הרבה מבעלי תשובה, אנשים שהתקרבו לרבינו, והם אומרים לי את זה, אנחנו כבר מגיעים מכל הבלים העולם, ראש ישיבה אין כלום בכל ההבלים האלו, אין יותר מתוק מעבודת השם, אין יותר כיף מדף גמרא.
- לפעמים בחורים חושבים לעצמם, חבל שאני

הפיצוצים אני משאיר לאחרים, אני אומר לכם כמה שיותר פשוט ככה יותר טוב, אם מציעים לך בחורה שעוזרת קצת לסבתא לעשות איטריות תקפצו על המציאה, ואם היא עוזרת גם לאחותה שילדה תינוק, תקפצו על המציאה, אבל אם היא כבר יודעת גרפיקה וגרפולוגיה ועוד חכמות, אני לא אומר לכם לברוח מזה, כי חייבים להתחתן, אבל זה לא מציאה, מציאה היא רק בחורה פשוטה.

למדנו היום על החשיבות של 'עשיית פרקמטיא לתלמיד חכם', ברוך השם שיש כאן כמה אברכים בקהילה, שהם עשו יששכר וזבולון עם המוסדות, הם נותנים בשקט כמה אחוזים למוסדות, ומכניסים את המוסד לשותף בעסקים שלהם תמורת כמה אחוז, וב"ה הם מאוד מצליחים, יש אברכים שעושים את זה עם הכולל, ויש שעושים את זה עם המוסדות בארץ ישראל, פרקמטיא לתלמידי חכמים.

למדנו היום על 'המעשה חבירו לדבר מצוה', והכוונה למפיצים המזכים את הרבים, כמה פרקים משניות יכול אדם ללמוד בשעה, ח"י פרקים אולי קצת יותר, איך יכול להיות שבן אדם יכול ללמוד בשעה אלף פרקים משניות, התשובה היא על ידי שהוא מפיץ לאחרים ואחרים מתחילים ללמוד בגללו, יש היום בעולם המכירות, שיש סוכן מכירות פשוט שהולך למכור מקונה לקונה, ואם הוא יושן ולא מוכר, הוא לא מרוויח, אבל יש כאלו שהם מתווכים בין לקוחות למוכרים, ומתנים עם המוכר שכל פעם שפלוני יבוא לקנות ממנו הוא מקבל רווחים, המתווך הזה יכול לישון ובזמן זה מגיעים הלקוחות שלו וקונים מוצרים והמתווך עושה כסף, מגיע עונה של ערב פסח, והרבה לקוחות שלו קונים סחורה, הוא יכול לישון כל ערב פסח, ולראות שנכנסו אצלו כסף בבנק, ככה זה הפצה, הוא מתווך אנשים אל השי"ת, הוא ניגש לאנשים ואומר להם: הנה קח 'גליון', קח 'שיעורי חינוך', קח 'אשית', קח כרטיס עם טלפון תקשיב כאן שיעורים יפים, קח SD של שירים יפים

השתדך ומי המחותן שלו, אבל הוא מעדיף ליפול עם שידוך רע, העיקר שיהיה לו כבוד חמש עשרה דקות.

- מה זה משיא בתו ל'תלמיד חכם', שהוא תלמיד של חכם, זה הדבר היחיד שצריך לבדוק בשידוך, האם לבחור יש צדיק, האם הוא מקורב לצדיק, ואשרי מי שזוכה לקחת בחור שהצדיק שלו הוא רבינו הקדוש וספריו, והבחור רוצה להקים בית ששם ידברו עם ד', בית של תמימות ופשיטות, זה הדבר הכי חשוב שיכול להיות.

- מסכנים הם האנשים שכל מה שהם עושים בחיים, זה רק עם חשבון של 'מה יגידו עלי', והאם זה מתאים או לא, הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע אמר, שמשיח לא יבוא בגלל רועה, והסביר בנו שהכוונה ל'פאסטעך' פאסט דיך יא, פאסט דיך נישט [כן מתאים לך, לא מתאים לך, 'פאסטעך' באידיש זה גם 'רועה', וגם 'מתאים לך'], אני לא יודע איך יכתבו את האימרא הזאת ב'אשית עצות בנפשי', זה אימרא שאי אפשר להגיד אותה בלשון קודש, צריך להסביר להם שבאידיש אומרים גם לרועה וגם למתאים בלשון פאסטעך...

- אני זוכר שכשהתקרבותי למוהרא"ש אמרו לי, מה יהיה איתך, מילא אתה, אבל מה יהיה עם ילדיך, ואני הייתי כל כך בוכה אל ד', רבש"ע אני לא רוצה לעשות רע לילדים שלי, אבל אני חייב צדיק, אני לא יכול להישאר בספינה הטובעת במים, וברוך השם שזכיתי להשתדך עם מחותנים מאוד יחסנים.

- מה נחשב אצלי ליחסן, מי שנוסע לאומאן לראש השנה הוא יחסן, לעת עתה ב"ה עשיתי ארבע שידוכים, וכל המחותנים נוסעים לרבינו לראש השנה, ובשולחן שבת לא צוחקים מיראי השם, לא איכפת לי איזה צעיף הם הולכים, אני הולך עם בגדי סטראקעס, כי ככה חמי הולך, אבל המחותנים הולכים איך שהולכים אצלם, ברוך השם, מסתכלים על האמת, אני מחפש דווקא את האנשים הפשוטים, ואת

שיעורו אותך לעבודת השם.

סנהדרין דף ק.

כך, אין ספק שהוא ישמח מאוד כשיגידו לו כמה מילים טובות, אבל הוא חייב להסתדר גם בלי זה, אוי לו למי שבניו נקבות, הוא בן והוא בטבע כמו נקבה, הוא כל הזמן רק רוצה לקבל, אל תישברו עכשיו מזה, כי אתם בחורים צעירים, ואחרי שתגרסו המון משניות אתם תוכלו רק לתת מילים טובות ולא לחכות שיגידו לכם.

למדנו שלא לומדים את הספר בן סירא בגלל דברי ההבל שאמר, שמי שיש לו זקן דק הוא חכם ומי שיש לו זקן עבה הוא שוטה, אלו דמיונות, דברים שמוכרים בארץ ישראל לאמריקאים, סיפר לי כאן האברך שיושב כאן, שכשהיה בחור הוא היה גר בארץ ישראל, והציעו לו איזה שידוך, ב"ה בסוף הצעתו לו שידוך אחר והתחתן יפה ב"ה, אבל אז כשהציעו לו את השידוך, ביקשו ממנו שיכתוב כתב לגרפולוג, אז הוא כתב שם לגרפולוג: עד מתי אתה תעבוד על אנשים, תפסיק לרמות את האנשים... הגרפולוג אמר שהוא בחור טוב לפי הכתב, ב"ה אני לא מבקש כתב כזה, אני צריך את הכתב של הבערגר ועני שרבינו מביא בסיפורי מעשיות, כתב של גמרא ומשניות.

בן סירא אמר שמי שיש לו אשה רעה שיגרש אותה, אבל בגמרא שלמדנו היום אנחנו רואים שלא עושים ככה, כי הגמרא אומרת 'כל ימי עני רעים' זה מי שיש לו אשה רעה, למה כל ימיו רעים הרי הוא יכול לגרש אותה, אלא על כרחך שחז"ל לא חשבו שצריך לגרש אשה רעה.

רבינו מדייק את זה בליקוטי מוהר"ן [חלק ב' סימן צ'] מהגמרא בעירובין מא: שאומרת שלשה דברים מעבירין דעתו של אדם וכו' למאי נפקא מיניה למבעי רחמי, שיתפללו על זה, שהקב"ה יעביר מאיתנו את הצרות, ואחרי זה הגמרא אומרת שלשה אינם רואים פני גיהנום, ואחד הדברים זה מי שיש לו אשה רעה, ואומרת הגמרא למאי נפקא מיניה לקבולי באהבה, והגמרא לא אומרת להתפלל

מזל טוב לאברך כאן שנולד לו בן זכר, בדיוק יצא לדבר מזה לאחרונה, שכל כך הפחידו אותנו בתקופת הקורונה, שמי שיקח את החיסונים ימות ולא יהיו לו ילדים רח"ל, אני יכולתי לנסוע לאומאן בלי חיסונים, אבל שאלו אותי בבית, מה יעשו הילדים, אמרתי להם שהילדים יכולים להתחסן, שום דבר לא קורה מזה, הם שאלו אותי אם שום דבר לא קורה למה אתה לא מתחסן, אמרתי להם אתם צודקים, והלכתי להתחסן בפני קהל ועדה, אמרתי לשם יחוד קודשא בריך הוא, לקיים דברי רבינו לנסוע לאומאן, ואחרי זה כל תושבי הקריה הלכו להתחסן, ואלו שעושים מחקרים יכולים ללכת לבדוק ולראות שהכי הרבה ילדים נולדים בקרית ברסלב ברוך השם.

הלוואי שנפחד מהקב"ה ונפחד מהעבירות, כמו שאנשים מפחדים מהחיסונים, אנשים מגיעים ושואלים עם פחד נורא, מה? באמת? מותר לתת חיסון לתינוק? הלוואי שיהיה כזה פחד מכל ראייה אסורה.

למדנו היום בגמרא 'אשרי מי שבניו זכרים ואוי לו למי שבניו נקבות', יש לי ב"ה אמא חשובה מאוד היא צדקת גדולה, היא שואלת על אלו המברכים ברכת 'שלא עשני אשה', והם לא מבינים בכלל מה מברכים, על מה בדיוק מתגאים, כי מוהרא"ש היה מדייק כאן בגמרא שלא כתוב אוי לו למי שבנותיו נקבות, אלא אוי לו למי 'שבניו' נקבות, שנקבה היא מקבלת וזכר הוא משפיע, ועל זה מברכים כל יום שלא עשני אשה, שאני יכול להשפיע, שאני לא חייב כל הזמן לקבל מילה טובה ועידוד, אני יכול להסתדר גם אם אני לא תלוי במילה של מישהו וביחס של מישהו ובחיוך של מישהו, אשה כל הזמן חושבת האם אני באמת חשובה האם מישהו צריך אותי האמת שאני לא שווה כלום... בעל לא אמור להיות

מפרשים, לפעמים ליקוטי מוהר"ן, לפעמים ספר המידות, נלמד בפנים בחלק א' סימן צ"ח, רבינו מדייק את הלשון שכתוב בגמרא כמה פעמים [ברכות נח. שבת לד. בבא בתרא עה. סנהדרין ק.]. נתן עיניו בו ונעשה בו גל של עצמות, מה הכוונה 'נתן עיניו בו', היה צריך לכתוב שהסתכל עליו, ומה הכוונה 'גל של עצמות', רק הענין הוא שבן אדם עושה עבירה והוא בכלל לא יודע מה הוא עשה עד היכן פגם, אבל הצדיק רואה ויודע הכל, כי לצדיק יש את עיני ד', כדכתיב עיני ד' אל צדיקים, ומי שיש לו עיני ד' הוא יכול לראות בכל מקום, כדכתיב עיני ד' המה משוטטות בכל הארץ, ולכן הצדיק רואה עד כמה העבירה פוגמת בכל העולמות, וזה הכוונה נתן עיניו בו, הצדיק נותן את העיניים שלו לבן אדם, הוא מקרב את היהודי אל ד', ונותן ליהודי את עיני ד' שהוא יכול לראות מה שפגם וכמה שפגם בכל העולמות, והיהודי מקבל את עיני הצדיק ומתחיל לעשות תשובה, עד שנעשה גל של עצמות, גל הוא לשון התגלות, ועצמות הוא לשון נסתר כדכתיב עוצם עיניו, פתאום נתגלה ליהודי את מה שהיה נסתר, והוא מתחיל לראות את מה שפגם ומיד חוזר בתשובה על ידי דיבורי הצדיק, זה המתנה שהצדיק נותן לנו, רבינו נותן לנו את עיניו שנדע כמה חמור אם ח"ו חוטאים, רבינו מכניס בנו הרהורי תשובה.

על זה או להתגרש, אלא לקבל באהבה, רבינו כותב על זה 'צריכין להיזהר מאוד מאוד שלא לגרש את אשתו אלא יקבל באהבה', רבינו אומר שלכן שוכרים כלי חרס בשעת שידוך, כי על ידי אשה רעה הוא לא יצטרך לראות את הגיהנום, שנקרא שער החרסית.

- היה לי עכשיו סיפור בארץ ישראל, אברך אחד אומר לי שהמנהל הכריח את הבן שלו שהוא חייב לאכול טשולנט, והבן שלו מקיא את זה וכו', אני שמעתי מהמנהל את הסיפור המלא, שהילד זה דווקא מאוד אוהב טשולנט, ותמיד אוכל והכל בסדר, יום אחד הוא אכל יותר מדי טשולנט, והוא השתעל מרוב טשולנט שהכניס לפה והקיא קצת, וההורים כבר נבהלו וכבר התלוננו... מסכן הילד הוא כל כך רוצה לאכול טשולנט וההורים אמרו לו שלא יאכל יותר טשולנט כי הוא יקיא את זה, הוא לא יקיא כלום, תלמדו אותו שיאכל כשיעור, אני מאוד נהנה מהדרך הזו של החינוך שלא יהיו אחרי זה 'איסטניס', אנחנו למדנו היום בגמרא שמאוד קשה לחיות ככה, כל דבר הוא לא יכול לאכול, ואת זה הוא לא יכול לאכול כי מישוהו נגע או כי מישוהו הסתכל.

- יש תורה נפלאה מרבינו על מה שלמדנו היום שר' יוחנן נתן עיניו בו ונעשה גל של עצמות, נלמד את דברי רבינו בפנים, וכך אם מישוהו ישאל אותך אם כאן בישיבה לומדים גמרא עם מפרשים, תוכל לענות לו 'כן', איזה

שבת פקודי - החודש בצל ראש הישיבה שליט"א

בקריית ברסלב ליברטי נ.י.

⚠ מדור זה נכתב מפי השומעים ויתכן
שהדברים לא מדויקים או לא הוכנו כראוי

והעבודה זרה שנקרא 'להיות נורמלי' לא נתן להם יותר לעלות להתפלל בבית מדרש.

ואמר שהרבה פעמים מפיץ הולך עם גליונות וקונטרסים ורואה שאף אחד לא לוקח, והוא לא יודע שאנשים פשוט מתביישים לקחת, הם רוצים מאוד אבל מתביישים מהמפיץ בעצמו, שהמפיץ יראה שהם צריכים את החיזוק, ואמר על אחד האברכים שהוא עושה הרבה הפצה על ידי שמפרסם חיזוק יומי בכל מיני מקומות שאף אחד לא יודע שאנשים הקשיבו לחיזוק יומי ואין להם ממי להתבייש, ואמר שזה נראה כמו שאיזה מבוגר וזקן הגיע לחתונה והיה מאוד רעב, והוא אומר לנכד שלו, תלך לבר ותביא לי משהו לאכול, שואל אותו הנכד, מה סבא רוצה, אומר לו הסבא, לא משנה, תביא כבר משהו, הרי אני כל כך רעב ומתבייש ללכת לבד לקחת, יש לי זקן לבן, ואמר שזה כמו אנשים שמתביישים ללכת למסעדות, אז הם מזמינים בטלפון ומקבלים את הכל הביתה, אותו דבר זה בהפצה, אנשים רעבים, וצריך למצוא דרכים להגיע אליהם שלא יתביישו לקחת עצות וחיזוק.

ואמר ששמע מהמפיץ ר' נתן, שלפעמים הוא מסתובב בכולל, ואף אברך לא לוקח ממנו כלום, והוא לא נשבר מזה, כי גם אם יכנס מישהו לכולל עם מגש גדול של סופגניות

- ראש הישיבה הגיע במפתיע לשבות בקריית ברסלב לשבת החודש, והתאכסן אצל חתנו הרב ר' נתנאל והתפילות התקיימו בבית המדרש שברחוב ירושלים.

- בליל שבת אחר התפילה, סיפר אחד האברכים לראש ישיבה שכבר התחילה עונת הקיץ בקריית ברסלב, יש מלא אורחים שנכנסים להתפלל בבית מדרש הגדול ברחוב האשקי, אמר לו ראש הישיבה, השמחה שלי תהיה כשבבית המדרש יהיה חדר הפצה, וכל מי שיעבור כאן ויכנס לתפילה או לטבילה יוכל לקחת איזה גליון או קונטרס לנשמה שלו ולהחיות את עצמו, כרגע אין כאן מוקד הפצה, נכון לעכשיו אנשים מקבלים את ההפצה בבית כנסת בנין בראך בויליאמסבורג כשנופל גליון מסידור, יותר ממה שמקבלים בבית כנסת של ברסלב.

- ואמר שבויליאמסבורג יש אנשים שגרים ליד הבית מדרש, ומפחדים לדרוך שם, אבל כאן בקריית ברסלב המון אנשים נכנסים לבית מדרש, וצריך לנצל את זה לתת חיות לאנשים, שיוכלו לחיות עם עצות טובות של רבינו, ואמר שלפני הרבה שנים היתה קבוצה של אברכים צעירים שגרו ליד הבית מדרש בויליאמסבורג והם היו מגיעים כל שבוע להתפלל, אבל אחרי זה הילדים שלהם גדלו,

ראש הישיבה דיבר במעלת המנין של 'ותיקין' בנץ החמה, וב"ה יש מנין יפה בקריה בכל יום, ואמר שיש מאוד להיזהר לא להיות לחוץ עם השעון, צריך להתפלל לפני הקב"ה, יש אנשים שכל יום מתפללים לשעון, הם נזהרים שבקר"ש צריכים להיות בדקה זו, ובשמו"ע בדקה זו, כל שניה מסתכלים על השעון, ואמר שזוכר שסבא שלו הגה"ק מקארלסבורג זצ"ל היה מתפלל ותיקין, אבל לא דייק בזמן, הוא התפלל בשמחה גדולה, לפעמים זה היה דקה אחרי הנץ, ולפעמים חמש דקות אחרי הנץ, זה לא היה עם לחץ ועצבים של נץ החמה.

אחד האברכים התחיל להירדם, אמר לו רה"י: אתה בטח מחיה את עצמך עם השבת קודש, אתה יכול קצת לנוח מהעבודה הקשה של ימות השבוע, ודיבר עם אברך אחד שעובד בחנות תשמישי קדושה, וכעת בתקופה זו עובדים שעות נוספות בגלל העומס, ואמר לו, אתה בטח מעריך כעת את השבת קודש, קיבלת מתנה, יום מנוחה.

דיברו אודות השאלות ותשובות שהיו אחרי השיעור, שאחד האברכים שאל מה לעשות אם מניחים אצל חמיו סלט מלפפון שלא אוכלים אצל אביו, וענה לו רה"י בשיעור שאם חמיו היה מניח לו את זה הוא היה אוכל, ואמר רה"י הרי דקה אח"כ אמרתי שאני מקפיד על החומרות ואני לא שותה שליבוּבין, וחיכיתי שישאלו אותי סתירה, האם אני כן מקפיד על חומרות בפסח או לא, ואמר רה"י שיש הבדל גדול בין שני הדברים האלו, כי הסיבה שלא אוכלים מלפפון לא קשור לחשש חמץ, כי אפשר לקלף את הקליפה, אלא הסיבה היא כי לפני שנים לא היו ירקות אלו כי אם בסוף ימות הקיץ, ולא היה אפשרות להשיג כל הירקות האלו לימי הפסח, ולכן כשכבר הצליחו להשיג את הירקות, לא רצו לשנות מדרכי אבות, ובפסח לא אכלו ירקות אלו, אבל שליבוּבין היה באמת חמץ, וזה שהצליחו כעת ועושים את אותו מוצר כשר לפסח ומוציאים משם את החמץ, עדיין יש סיבה מוצדקת לא לשתות את זה, כפי שמוהרא"ש אמר להקפיד

טריות, אף אחד לא יקום ממקומו ואף אחד לא יקח, כי יתביישו, אבל כולם יאחלו לעצמם בלב, הלוואי שהוא מכניס לי לשקית 2 סופגניות ושולח אלי הביתה, אותו דבר בהפצה, אנשים מתביישים לקחת, ואומרים הלוואי שהוא עולה אלי הביתה ומניח לי כמה גליונות אויר לנשימה.

• בעת 'שבת אחים' בליל שבת בבית חתנו, דיבר ראש הישיבה שאנו צריכים לזכור כל הזמן למה התקרבנו לרבינו, וסיפר שאחד האברכים רצה משהו מההנהלה, וכשלא הצליח לקבל את מה שרצה הוא אמר שהוא עוזב את היכל הקודש, אמר ראש הישיבה, שאמר לאברך, בתור חבר טוב אני רוצה להגיד לך, תנסה להיזכר למה הגעת בכלל להיכל הקודש, תהיה ממוקד במטרה, הרי לא הגעת בגלל הדבר הזה, הגעת בגלל תורה ותפילה, אז תעשה חשבון אם שווה לך לעזוב את היכל הקודש.

• ראש הישיבה שיבח את הדירה של חתנו, אף שזה דירה מאוד ישנה ולא שופצה, ואמר שהכל כל כך יפה ואפשר לחיות כאן חיים טובים, ולא צריך להשקיע כסף ולהתגלגל בחובות, ושאל חתנו האם אפשר לחיות שבעים שנה עם מטבח כזה ישן, ענה לו רה"י, אם יש לך כסף בצד ואתה יכול לשפץ, תשפץ, אבל אם אתה צריך ללוות את הכסף, זה לא שווה, לא שווה שתיכנס עכשיו לסחרחורת של חובות, אתה יכול לחיות כאן חיים טובים.

• אחד הגבאים בבית המדרש אמר לרה"י שהוא מקפיד להתחיל את התפילה בדיוק בזמן, והוא מיד ניגש לעמוד, ויש אברכים שמתלוננים על כך, והם בכעס נגדו, אמר לו רה"י: קודם אני רוצה שתדע שהאברכים שמתלוננים הם אברכים יקרים מאוד, ואל תכעס עליהם, ועכשיו תבדוק האם האברכים האלו בכעס עליך רק לפני התפילה או גם אחרי התפילה, הרי אחרי התפילה הם שמחים, כי אם היית מסיים מאוחר הם היו כועסים שמאחרים, העיקר שבסוף כולם שמחים.

יראי השם מתנהגים בעדינות ולא משאירים שקיות אשפה על הרחוב, ואמר שכשמגיע לשיבה ורואה שיש בחוץ לכלוך הוא מבקש מהבחורים לנקות, שלא יהיה חילול השם וחילול שמו של רבינו.

ראש הישיבה דיבר עם האברכים על החומרות בפסח, ואמר שיבדקו טוב אם זה באמת חומרא או קולא, למשל יש כאלו העושים יין לבד ומיץ ענבים לבד, ויכולים להיכשל בחמץ ובשאר איסורים, ואילו מפעלי היין כל כך שמורים, אין שם מגע יד באמצע, וכל השנה כולה הכל כשר לפסח, ונתן עוד דוגמאות, ואמר שיש להמשיך במנהג אבות אם זה לא מפריע לשמחת החג, אבל לשאול כל דבר את הדיין אם אין בזה קולא ח"ו.

אחד שאל למה לא עושים ראגעלעך מקמח ומים בתוך שמונה עשרה דקות, אמר לו ראש הישיבה את זה בדיוק אנחנו עושים, רק זה נקרא מצות, כי אם לא מכניסים שמרים זה ישאר מצה.

ראש הישיבה אמר לאחד האברכים, מה כבר קרה לך שיש לך חוב של עשרים אלף דולר, למה אתה בקטנות הדעת, אני אומר לך שתצא מזה, אבל מה אתה עושה כזה עסק מעשרים אלף דולר, אנשים היו שקועים בחובות יותר גדולים מזה ויצאו מזה, כמובן שאסור לעשות חובות, אבל אם יש לך חובות ח"ו להיכנס לקטנות הדעת ולעצבות.

ואמר שמגיעים אברכים ומבקשים ברכה לשפע, וזוכים ומקבלים שפע מן השמים ואחרי זה משקיעים את הכל שוב, ושוב אין להם כסף, אחד האברכים ביקש ברכה, וד' עזר לו והוא הרוויח שלש מאות אלף דולר, ובמקום ליהנות מזה, הוא השקיע את כל הכסף, וכעת הוא עסוק עם העיסקה הזאת, ומכניס שם עוד ועוד כסף, ושוב פעם הגיע לבכות שאין לו כסף, ואמר על אחד האברכים שסבא שלו השאיר ירושה לכל נכד כמה מליון דולר, ואמר מסכן האברך הזה שסבא שלו השאיר לו כסף, כעת הוא עסוק כל הזמן עם

לא לאכול שום דבר שהוא חמץ כל השנה, לא לאכול פיצה כשר לפסח ולא בייגלך כשר לפסח, כל הדברים שהם חמץ כל השנה יש ענין גדול שהילדים יראו שלא אוכלים חמץ, כי הילד יכול לגדול ולא יבדיל בין הדברים, והוא יזכור שאבא שלו שתה שליבוויץ בפסח ואבא שלו אכל פיצה בפסח.

בשבת בבוקר הלך ראש הישיבה למקווה בבית המדרש עצתו אמונה, ואמר בליל שבת שבבוקר הוא רוצה ללכת לשם, כי זה זכיה בעבורו ללכת לבית המדרש של הרב יואל שניצלער שליט"א שכל כך מוסר את נפשו על המכתבים המזכים רבבות נפשות.

ראש הישיבה דיבר שם בבית המדרש כמה שיחות, בעיקר במעלת ההתבודדות, ואמר שבעיר כבר קשה להסתובב ולעשות התבודדות, כי תקופת הקיץ התחילה וצריך לשמור על העיניים, אבל כאן בקריה, פשוט תענוג, לקום בבוקר ולהסתובב בין העצים ולדבר עם ד', והתחיל לשאול את האברכים האם הם יוצאים בכל יום בין העצים להתבודד, וכשאחד האברכים אמר שאינו מתבודד, אמר לו רה"י, אני לא מביין אותך, אתה כותב לי שחסר לך זה וחסר לך זה, תתחיל להתבודד ותדבר עם השם, ותראה שפתאום הכל נהיה לך טוב ולא יחסר לך, ואמר שהוא ממש לא מביין מי שאינו יוצא להתבודד בקרית ברסלב, זה פשוט טעם גן עדן להתבודד בין העשבים והעצים, ואולי הסיבה היא כי תענוג תמידי אינו תענוג.

לאחמ"כ חזר ראש הישיבה לבית המדרש ברחוב ירושלים לערוך שם את התפילות, ובדרך אמר לאחד האברכים, כשיש גשם וקור, יש גשם וקור בכל מקום, אבל כשיש מזג אויר יפה, הכי יפה זה כאן בקרית ברסלב.

ובדרך דיבר עם הגבאי המסור דקרית ברסלב, שצריך לבקש מהאברכים שכשמגיע המנקה לנקות להם את הבתים, שקודם כל ינקו מחוץ לבית, שלא יהיה חילול השם, אנשים עוברים כאן, וצריך שיראו שיהודים

שהצדיקים מוסרים נפשם להוציא אותנו מעומק הקליפות.

• וסיפר את הסיפור של משה חניקס, שהיה מאנשי שלומינו אצל רבינו, ולא היו לו ילדים, ולאחר פטירת רבינו אמר לו ר' נתן, שהוא שמע מרבינו שאם יתגרש ויתחתן עם אשה אחרת הוא יזכה להוליד ילדים, וכך עשה, והתחתן עם אשה אחרת ולא היו לו ילדים, ר' נתן אמר לו, תלך לציון, ותגידי לרבינו, שנתן אמר לך שהוא שמע מרבינו שיהיה לך ילדים מאשה אחרת ועשית את מה שאמרו לך, ואכן תוך תקופה קצרה הוא נושע, ובשעת הברית הגיע גיס שלו להיות מוהל, אבל הוא הסתבך ולא הצליח, וכשראה אחד מחסידי ברסלב איך שהתינוק נכנס לסכנת חיים, הוא מיד ניגש ודחף את המוהל לצד והמשיך את המילה והציל את התינוק, והמוהל הזה היה מחסידיו של החולק על ר' נתן, והוא מאוד נפגע מזה, והוא הסית כל הזמן את אשתו של משה חניקס נגד ר' נתן, ופעם אחת אמר ר' נתן למשה חניקס הרי אתה גביר אדיר ויש לך נכסים לרוב, ואתה רק מתבגר וצריך לזכור מהתכלית, אני רוצה לעזור לך לכתוב צוואה ולחלק את נכסיך, והציע לו שישאיר שלישי ליורשיו, שלישי לעצמו שיוכל לסיים את ימיו בהרחבה, ושלישי יתן לבנות בית מדרש לרבינו, והלך הביתה וסיפר לאשתו, והיא הסיתה אותו עוד יותר, שר' נתן רק רוצה את הכסף שלו, ונעשה משה חניקס מראשי החולקים על ר' נתן.

• וכמה פעמים היה שניסו להשכיח שלום ביניהם, ור' נתן אמר לו באחד הפעמים, איך אתה לא מתבייש לחלוק עלי, הרי אני הבאתי לך ילדים, והסוף היה שמשה חניקס מת פתאומית כשהיה במשרד ממשלתי למסור את ר' נתן למאסר, וברכב של אשפה לקחו אותו לביתו.

• ואמר שצריך כל הזמן לזכור למה אנחנו התקרבו לרבינו, אנחנו רק רצינו ללמוד ולהתפלל, ורבינו קירב אותנו להשי"ת, ולא

נדל"ן, אם סבא שלו לא היה משאיר כלום, הוא היה חי חיים טובים, והיו יכולים לדבר איתו ולשוחח איתו, והוא היה יכול לדבר עם אשתו וילדיו ברוגע, ואמר שכרגע זה נראה שהאברכים המוצלחים כאן זה רק אברכי הכולל והמלמדים, יש להם רכב ובית, וחוז' מזה הראש פנוי לכל מיני דברים ולא עסוקים בעסקים מעל הראש.

• ודיבר על ענין התחרות בעסקים, ואמר לאחד האברכים, אם מישהו מתחרה איתך ופותח אותו חנות, הוא רק יכול לקחת ממך לקוחות, אבל לא יכול לקחת ממך כסף, כי כל דולר שאתה צריך לקבל קצוב לך ואף אחד לא יכול לקחת ממך את זה, הוא סך הכל יכול לקחת ממך קצת עול מהלקוחות, ואמר שכל המרקטינג שעושים היום ותצוגות של עסקים, כל זה יכול לעזור להביא עוד ועוד לקוחות, אבל לא יכול להביא דולר אחד, כי הכסף בין כה קצוב מלמעלה.

• ראש הישיבה ניגש לתפילת שחרית, ושר ממקומך [את השיר 'קל מסתתר'], אח"כ היה הבעל קורא בעת קריאת התורה, ובכל פעם שהיה כתוב בפרשה 'כאשר צוה ד' את משה', הדגיש את התיבות, ואמר לאחד העולים, זה היופי של עם ישראל, שעושים את מה שציוה ד', למה לבשו הכהנים בגד שנתפר דווקא בצורה כזאת ודווקא בצורה הזאת, כאשר ציוה ד', ככה הקב"ה אמר, ואח"כ צעקו 'חזק חזק' בשמחה גדולה, ראש הישיבה בירך את החודש, ובעת שאמר 'ולפרנסה טובה ולכלכלה' אמר את הדברים במתינות רבה ובקול רם, ואח"כ ניגש לתפילת מוסף, ושרו בפיוט את השיר ששרו בפיוט בשבת שקלים, כל המלמדים עם הילדים שרו את השיר יחד עם הבעל תפילה.

• בעת סיפורי מעשיות המשיך ראש הישיבה לספר את המעשה של הבערגיר והעני, שהבערגיר מסר נפשו להציל את אשת העני להוציאה מהיעדניראל, ודיבר ראש הישיבה שאנו צריכים לזכור את זה כל הזמן, איך

שלו, יש יהודי שתמיד רואים אותו כועס ועצבני, כולם יודעים שהוא ממהר בתפילה, ושאסור להפריע לו בדרך וכו', ופתאום השבוע ראו איך הוא נכנס יום אחד והוא שמח, לא מפריע לו כלום, הוא לא צעק שיש כבר תשעה עונים ואפשר להתחיל, לא צעק שיש ששה מתפללים ומותר כבר להתפלל, הוא היה רגוע, והתברר שהוא שידך את הבן שלו ולכן היה שמח, ורואים מזה שאם הקב"ה רוצה הקב"ה יכול להכניס פתאום שמחה בלב האדם, ודברים שמציקים שנים נעלמים ברגע אחד ולא מפריעים.

בדרך הביתה דיבר ראש הישיבה עם הכותבים של 'ברסלב בלעטל', שלא יכתבו מתוך טראומות העבר, ויכתבו מאוד בעדינות, ולהיזהר מאוד לא לכתוב נגד קהילות ח"ו.

בסעודה שלישית דיבר מענין הקמת המשכן, שהקב"ה אמר למשה רבינו שיעשה בידיו כאילו שהוא מקים את המשכן, והקב"ה הקים את המשכן, ואמר רה"י אותו דבר קורה בכל דבר ודבר שיש לנו בחיים, זה נראה לנו כאילו שאנחנו עושים משהו בידיים שלנו, ובאמת הכל עושה הקב"ה, אברך חושב איך אני מסתדר עם אשתי איך אני מסתדר עם ילדיי, הוא צריך לדעת שהוא רק יעשה קצת השתדלות בידיו כאילו הוא עושה, בין כה הכל עושה הקב"ה, והקב"ה בוודאי יעזור לו.

תשואות חן להרב ר' בערל שניצלער שליט"א מרביץ תורה ויראה על מסירת הדברים, ותודה מיוחדת להרב יוסי זינגער שליט"א על ההתמסרות מדי שבוע בשבוע.

נתבלבל מכלום, ואמר שכעת היה צורך לחלק כיתה אחת בבית ספר לב' כיתות, ואחת האמהות מאוד נעלבה שאת הבת שלה הניחו בכיתה אחרת ממה שהיא רצתה, הרי הבת שלה כל כך חכמה, וחייבים להעלות אותה לכיתה גבוהה יותר, ובגלל זה הם הולכים לעזוב את היכל הקודש, ושכחו למה התקרבו בכלל, ואמר שכולם חושבים שהילדים שלהם הם הילדים הכי חכמים, ואמר שסיפרו לו על אחת שהביאה את התינוק לבייבי סיטר, וכשהאמא הלכה משם היא אמרה לבייבי סיטר תסובבי את התינוק שלא יראה שאני הולכת, כי התינוק כ"כ חכם...

ואמר שאנשים שוכחים למה התקרבו, ושוכחים שכל מה שיש להם זה מרבינו, רבינו נותן להם דרך ללמוד, רבינו דוחף אותם כל יום להתפלל ולדבר עם ד', רבינו נותן להם שלום בית, ואמר שיש לנו לעשות קל וחומר, אם כעת שאנחנו שומעים דרשות כל יום על החשיבות של התבודדות ועל שלום בית וכו', ואעפ"כ הכל כל כך קשה, כמה קשה זה יהיה אם ח"ו נעזוב את המקור חיים.

ודיבר על כח התפילה, שב"ה איפה שרק מסתובבים בהיכל הקודש שומעים מעשיות של תפילה, ביקשתי מהקב"ה את זה ואת זה וקיבלתי, אבל שוכחים שאפשר גם לבקש מהקב"ה שנזכה לשנות את המידות ואת הטבע, ושנזכה להיות בשמחה, ואמר שזה יכול לקחת זמן, לפעמים ימים ושנים, אבל אם ימשיכו כל יום להתפלל על כך פתאום יראו שינוי הטבע ממש, פתאום יראו שדברים לא מפריעים יותר ולא כועסים יותר ונהיים שמחים יותר, ואמר שבבית המדרש ליד הבית

ליל הסדר תשפ"ד בצל ראש הישיבה שליט"א

בקריית ברסלב ליברטי נ.י.

⚠ מדור זה נכתב מפי השומעים ויתכן שהדברים לא מדויקים או לא הוכנו כראוי

אדוקה מדי...

ואמר שפעם אחת נסע עם משפחתו ברכב, ואמר לילדיו אתם צריכים לדעת שיש לכם אמא יקרה מאוד, והיא אמרה לו, אולי הילדים יחשבו שהאבא לא חשוב, וענה שבוודאי האבא חשוב, אבל מה שעושה בית, לבית יהודי ומלא ביראת שמים, זה רק אם יש שם אמא כשרה וצנועה ובעלת יראת שמים, ואז היא מגדלת דורות יראים ושלמים לד' ולתורתו.

קודם מערבית לימד את מכתבו של הרה"ק ר' שמשון מאוסטרופולא זי"ע ואמר שחסידי ברסלב אמרו שמרומז בזה שמו של מוהרא"ש בתיבת אש"ר, שמראה על אשר בנחל, ובזה יוצא כל אחד ממצריו.

כשבאו לליל הסדר, הושיב את כל אחד על מקומו, ואמר לכל אחד לומר 'קדש', פסח אויף די נאכט וכו', גם הקטנים וגם הגדולים כולל האורחים, ושאל איך אומרים בארץ ישראל, איזה טעם יש להגיד את זה בעברית, ואח"כ לבש את הקיטל ואמר, הולכים לערוך את הקערה הקדושה, והכניס את ג' המצות, ואמר זה המצה של כהן נגד חכמה, וזה של לוי נגד בינה, וזה של ישראל נגד דעת, ובליל ב' הוסיף שמי שיש לו דעת מדבר אל הקב"ה, ואמר שישראל הם קדושים ועם ישראל זה

• בעת שבא לתפילת מנחה ערב יו"ט שאל את האברכים, למה פסח הוא יו"ט כל כך יפה יותר מכל הימים טובים, וענה אחד האברכים, כי זה היו"ט עכשיו, כי אצל הראש ישיבה כל יו"ט הוא היו"ט הכי יפה, ואמר שיש בפסח משהו שאין באף יו"ט, וכנראה שהסיבה לזה היא, שכל אחד עשה משהו למען הפסח, היהודי הכי מכובד סחב איזה ארגז ביצים, ולכן רואים כאן איך שכל אחד פניו מאירים, ואמר אני מקווה שגם פניי מאירים, כי אני מסתכל כאן על כל אחד, ורואים איך שכל אחד עשה משהו למען החג ולכן פניו מאירים.

• ושאל את אחד האברכים האם עבדת משהו למען היו"ט, וענה האברך שלא עשה למען היו"ט, אלא למען השלום בית, ואמר שיש אברכים שחושבים שהם מסכנים שצריכים לעזור לנשותיהם, במקום להודות להקב"ה שיש להם אשה כשרה, ואמר שהוא מקבל מכתבים נוראיים ממה שאברכים עוברים בערב פסח, וכמה צריך להודות שיש אשה שרוצה שהבית יהיה נקי, וסיפר שאברך אחד שלח לו מכתב, שהוא מגיע לליל בדיקת חמץ ורואה אטריות של חמץ במקור, ואשתו אומרת לו, אם אתה רוצה אתה יכול לנקות, לי זה לא מפריע, ירחם השם, תודו להקב"ה שאשתך מבקשת עוד חתיכת נייר כסף ועוד חתיכה, ואל תגידו סתם יש לי אשה

יותר מאוחר, בן אדם צריך לדעת שהזמנים הטובים והיפים יהיה לו מאוחר יותר, כעת זה נראה לו הכל קטן ושביר, שידע שממתינים לו דברים יפים מאוד.

אחרי 'יחץ', הכניס את המצה במפה, והניח על כתפיו, וסיפר לילדיו שבני ישראל היו במצרים באמצע אפיית פיתה ולאפה, ובאמצע שמעו שצריך לצאת ממצרים, הם הניחו את הבצק על הכתפיים, והקב"ה אפה את זה, ולכן אנחנו אוכלים עכשיו מצות, והניח את האפיקומן בצד, והורה לאחד הילדים שישמור שלא יגנבו את האפיקומן...

במשך כל ליל הסדר אמר כמה וכמה פעמים, שזה לילה קדוש מאוד, והקב"ה נמצא כאן איתנו, ומי שצריך שידוך יכול עכשיו לפעול שידוך, ומי שצריך בנים יכול לפעול עכשיו, ומי שצריך רפואה זה הזמן לפעול, ובעיקר יפעל כל אחד שיהיה תמיד קרוב להקב"ה, וסיים: יותר מזה לא צריך כלום, שידוך, בנים, רפואה, ומעל הכל קרבת אלוקים, וזהו, על הדברים האלו חזר כמה וכמה פעמים בליל הסדר.

התחיל פיקודא בתר דא וכו', שכל אחד חייב לספר מהקב"ה, חייב לספר מעשיות של תפילה, מהנסים שהקב"ה עשה איתו, והוא מוסיף כח וגבורה להקב"ה, אף שכל הכח מגיע מהקב"ה, והמשיך את הדברים ואמר לבניו, תדעו שכל המלאכים נמצאים כאן, וכעת למעלה בשמים הכל ריק, אין שם מלאכים, ואמר שמי שיש לו שכל עושה את זה כל לילה, הוא מספר להקב"ה את כל מה שעשה משך היום, והקב"ה שומע שהיהודי מדבר איתו, ואפילו שהקב"ה יודע הכל, בכל זאת ברגע שהיהודי מדבר אל הקב"ה ומשבחו הוא מוסיף כח למעלה, ואז כשהיהודי הולך לישון ומגיעים המלאכים לקטרג עליו שהוא עשה כל מיני חטאים, אומר הקב"ה הוא כבר סיפר לי הכל וכבר שב בתשובה.

אמר לכל אחד מבניו לשאול מה נשתנה, ולתרגם באידיש, ואמר לכל אחד למחוא

עם כזה טוב ועם כזה קדוש וחזר על זה שוב ושוב, אין עם יותר טוב, בני ישראל הם הכי טובים.

• אח"כ התחיל להכין את הקערה ואמר, שאנחנו מסדרים כפי שתיקן האריז"ל, זרוע נגד חסד, ביצה נגד גבורה, מרור נגד תפארת, כי הדבר המפואר ביותר זה שיהודי מחזיק את עצמו אף כשהמצב בבחינת מרור, וחרוסת נגד נצח, וכרפס נגד הוד, וחזרת נגד יסוד, והקערה בעצמה זו מלכות, ובליל ב' אמר שמי שמקדש עצמו בקדושת יסוד, מונע את עצמו מחזרת, ולא יהיו חייו כל כך קשים ומרים.

• לפני קידוש אמר לנשים שהם לא מברכים שהחיינו בקידוש, כי כבר בירכו בהדלקת הנרות, ואמר שנוהגים שמוזגים לאחרים את הקידוש, אבל כנראה שרק לראש המשפחה צריך לעשות כן, ושאר הציבור יכולים למזוג לעצמם לבד.

• אמר לאורחים שכולם אומרים יחד קידוש איתו אבל בשקט, והוא יאמר בקול, הקידוש היה בהתלהבות גדולה ובקול רם, לאחר קידוש הגיע אחד המשתתפים ואמר ששמע את הקול של קידוש מתחילת ההר, אמר לו הראש ישיבה, אני מקווה שלא צעקת על אשתך, בואי כבר, הראש ישיבה מחכה לנו...

• ב'ורחץ' אמר שכולם לא צריכים ליטול ידיים, כי רק מי שמטבל את המאכל במשקה נוטל ידיו, וכיון שהוא טובל את הכל במשקה הוא יטול ידיו, והציבור מקבלים כבר את הכרפס הטבול.

• בכרפס שאל את כל אחד מה רוצה, תפוח אדמה או צנון, ואמר שיראו לאכול פחות מכזית, והזכיר לכוין לפטור את המרור, לעצמו לקח צנונית קטנה שלימה לצורך הברכה, אבל לא אכל את כולה.

• ביחץ אחרי שבצע את המצה הרים אותם לגבוה, ושאל כל ילד מה יותר גדול, ואחרי זה אמר למה את החלק הגדול מניחים לאפיקומן, כי תמיד את החלק הגדול והיפה מניחים לזמן

אתם יכולים, הקהה את שיניו הכוונה לקרבו לתורה ולתשובה, ואומרים לו, אילו היה שם לא היה נגאל, רק שם במצרים שלא היה תורה לא היה דרך להחזירו בתשובה, אבל כעת יש לכל אחד דרך ותיקון, וכולם יכולים לחזור להקב"ה.

יכול מראש חודש, תלמוד לומר ביום ההוא, בן אדם רוצה להתחיל מחדש, וחושב עכשיו זה לא הזמן אולי בראש חודש, יתחיל זמן חדש, תלמוד לומר ביום ההוא, תתחיל מעכשיו, בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך, גם אם המצב מאוד לחוץ בחינת מצה ומרור, תתחיל מעכשיו להיות ירא שמים, תמיד אפשר להתקרב להקב"ה.

מתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו, סיפר לבניו ששמע מאחת המורות, שיש כאלו שפוגעות במשפחה החשובה שנכנסו לגור בקריה, כי אבותיהם התגירו, ואמר שח"ו לומר כן, אסור לפגוע באף יהודי, ואסור לבזות אף יהודי, וצריך לדעת שגם אנחנו בני גרים, אבא של אברהם אבינו היה גוי עובד עבודה זרה, מתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו.

מתחילה עובדי עבודה זרה וכו' ועכשיו קרבנו המקום גם מי שבבחינת עובדי עבודה זרה, והוא מרגיש שהוא מאוד מאוד רחוק, עדיין יכול להתקרב להקב"ה, ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו.

ברוך שומר הבטחתו לישראל וכו' שהקב"ה חישב את הקץ, הקב"ה אמר לאברהם אבינו שבניו יהיו במצרים ארבע מאות שנה, אבל הוציאם אחרי מאתיים ועשר שנה, כי היה להם קושי השיעבוד, ומזה יקח כל אדם מוסר לעצמו, שאם הוא רואה קשיים באים עליו, ידע שזה רק יהיה לטובתו, והכל בא עם חשבון מדוקדק.

במתי מעט כמה שנאמר, שאל את הילדים, כמה אנשים ירדו למצרים, וטראו מה יצא מזה, עם ענק של ששים רבוא.

כפיים כשמתחילים מה נשתנה, וכשאחד הילדים התלונן שהוא רעב, אמר שכל הילדים ישאלו יחד, ואח"כ המבוגרים ישאלו ביחד כל צד, קודם אלו היושבים בצד ימין יאמרו יחד, ואח"כ כל היושבים בצד שמאל, ובליל ב' אמר שכל האורחים יאמרו יחד.

- אמר, מי רוצה לשמוע את התירוץ לקושיית מה נשתנה? התירוץ לכל הקושיות זה עבדים היינו לפרעה במצרים, אם יהודי לא חושב מהקב"ה, והוא עבד משועבד למשהו אחר, אז יש לו קושיות, אבל כשהוא עבד להקב"ה, אין לו קושיות, וכל הקושיות מתורצות.
- התחיל עבדים היינו וגו' ואילו לא הוציא וגו' הרי אנו ובנינו ובני בנינו היינו משועבדים לפרעה במצרים, ואמר לבניו, אני הייתי במצרים, אולי אתם לא יודעים אבל אני ואמא היינו יחד במצרים, כי לא ידענו מרבינו, לא ידענו מהצדיק, ורבינו הוציא אותנו ממצרים.
- ואפילו כולנו חכמים כולנו נבונים כולנו יודעים את התורה מצוה עלינו לספר, שלפעמים חושבים שאנחנו יודעים את כל התורה, ויודעים הכל, ולא צריך לספר מעשיות של תפילה ושל הנסים של הקב"ה, ולכן אומר בעל ההגדה אפילו כולנו חכמים כולנו נבונים כולנו יודעים את התורה בכל זאת מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים.
- ברוך המקום ברוך הוא ברוך שנתן תורה לעמו ישראל, כנגד ארבעה בנים דברה תורה, התורה מתאימה לכל אחד, לכל אחד ואחד יש דרך ללמוד תורה, בין אם הוא חכם ובין אם הוא רשע ובין אם הוא תם או שאינו לשאול, כל אחד יכול להתחבר לתורה, עם דרך הלימוד.
- רשע מה הוא אומר מה העבודה הזאת לכם, לכם ולא לו, ואף אתה הקהה את שיניו וגו' אילו היה שם לא היה נגאל, הרשע אומר מה העבודה הזאת לכם, לכם ולא לו, הרשע צועק, שהעבודה הזאת שייכת רק לכם, ולא לו, כי הוא מיואש, והוא אומר אני נפלתי כבר כל כך עמוק ואני לא יכול לשוב בתשובה, ורק

משהו יותר גדול מזה, זה לדבר עם ד', ואמר הראש ישיבה לסוכבים, מי רוצה לראות את אליהו הנביא, אני יכול להראות לכם, אבל יש משהו יותר גדול, ובמורא גדול זו גילוי שכינה, גילוי שכינה הכוונה לדבר עם הקב"ה, זה יותר גדול מגילוי אליהו.

אחרי ששפכו עם האצבעות על המכות, אמר, שהיין ששפכו זו סכנה גדולה, ואחד הילדים הנשואים עבר עם קערה גדולה שכולם ישפכו את יין המכות, וניגבו את כל הצלחות של הגביעים, וכן את התחתית של הגביע, ואמר שכבר הצליחו עם יין זה להעלים הרבה גויים במשך הדורות, מי שיש לו גוי שעושה צרות ליהודי יכול להשתמש בזה... שופכים את זה ליד הדלת של הגוי וניצולים מהם, ולכן יש מאוד להיזהר מזה, כי היין הזה הוא סכנה גדולה.

ר' יוסי הגלילי אומר מנין אתה אומר שלקו המצרים במצרים עשר מכות וכו', ואמר ששמע פעם למה התנאים רצו להגדיל יותר ויותר את כמות המכות, כי התורה אומרת כל המחלה אשר שמת במצרים לא אשים עליך, לכן רוצים שיהיה כמה שיותר מחלות במצרים, וככה יהיה יותר מחלות שלא יבואו על ישראל.

כמה מעלות טובות וכו' דיינו, אילו נתן לנו את התורה ולא הכניסנו לארץ ישראל דינו, ואמר שלא כתוב להיפך, כי אין כלום בזה שיהודי נמצא בארץ ישראל אם אין לו את התורה, מי שלא מקשיב לתורה, אין בזה שום מעלה שהוא בארץ ישראל, אבל יהודי שיש לו את התורה, אז יש חשיבות בזה אם הוא זוכה לארץ ישראל, ואמר שכל אלו שמולהבים במצוות ישוב ארץ ישראל, צריכים לראות אם ח"ו לא עזבו את התורה, כי התורה קודמת להכל, צריך להיות מחובר לתורה, ולציית לכל מה שהתורה אומרת.

אמר לכל אחד מהבנים והנכדים, אף לקטני קטנים, שיגידו את שלש המילים, פסח מצה ומרור.

שאל את ילדיו מה תעשו אם מישהו נותן לכם מכות, האם תקראו למשטרה? ומה תעשו כשהמשטרה נותנת מכות? תתקשר לבית המשפט? ומה תעשו אם החוק אומר שצריך להכות את בני ישראל? וענה אחד הילדים שנבקש מהקב"ה על כך, ושאל אותם וכי נבקש או נצעק? בוודאי שנצעק להקב"ה, הרי זה כואב, ואמר אני זוכר שסבא טייטלבוים היה אומר, שככה היה בשואה, החוק היה להכות את היהודים, ואמר מה העצה לזה, יש עצה אחת ויחידה, ונצעק אל ד' אלוקינו.

קודם שהתחיל ונצעק אמר לסוכבים מה אתם עושים כשכואב לכם, האם אתם אומרים את זה, או שצועקים מכאב, ואמר לבחורים זה הזמן לצעוק כאן ולפעול שידוך, זה הזמן לפעול ילדים, זה הזמן לפעול בריאות, זה הזמן לפעול התקרבות להקב"ה, ויותר מזה לא צריך כלום, וצעק ונצעק אל ד' אלוקי אבותינו, ואמר מה קורה כשצועקים אל ד', וישמע ד' את קולינו, הקב"ה מקשיב לנו.

ויוציאנו ד' ממצרים לא על ידי מלאך, ואמר לבניו, יוסף מה אתה עושה אם אני אומר לך להביא מזלג, הרי אתה תגיד להערשי להביא, והערשי אומר ליצחק דוד תביא, ויצחק דוד אומר ליענקל תביא, וככה היה יכול הקב"ה לעשות, לשבת בשמים על כסא כבודו ולהגיד למישהו לך תוציא את ישראל ממצרים, אבל הקב"ה לא עשה כן אלא ירד לבדו למצרים להוציא את ישראל.

ביד חזקה זו הדבר, שהבהמות מתו, ואמר שהיום אפשר להבין את זה עם רכבים, אם יום אחד כל הרכבים דוממים ואין רכב ואין אוטובוס ואין כלום, כי הבהמות האלו היה האמצעי שלהם ללכת ממקום למקום, הילדים לא כל כך מבינים מה כל כך נורא שהבהמות מתו, אבל ברכבים הם כבר מבינים...

בעת שהגיע לקטע ובמורא גדול זו גילוי שכינה, אמר שמוהרא"ש אמר לתלמידיו מי רוצה שאראה לו את אליהו הנביא, כל מי שרוצה אני יכול להראות לו את זה, אבל יש

שהוא רוצה דווקא חזרת, ושאל אותו האם זה המנהג אצלך, תעשה מה שאבא שלך עושה, אל תחפש מנהגים חדשים.

שאל את הילדים מי יודע למה אוכלים ביצה בשולחן עורך, וכל אחד אמר טעמו, ואמר שאוכלים זכר לקרבן חגיגה, ובכל הסעודה אמר לאשתו כמה האוכל טעים, כמה הדגים טעימים, וכזה מרק אף פעם לא היה לו, וכזה בשר טעים וכו'.

בשולחן עורך סיפר בצורה מרתקת לילדיו מהרה"ק הקדושת לוי זי"ע שהתחפש והגיע ליהודי אחד בימי הפסח, ואמר שהוא חייב בדחיפות לקנות בירה, ואמר היהודי הרי זה חמץ אני לא מחזיק דבר כזה אצלי, ואמר הצדיק אני יתן לך עשרים דולר, ואמר היהודי אין לי דבר כזה, זה חמץ, ואמר הצדיק אני יתן לך מאה דולר, ואמר היהודי אם אתה אומר לי את זה עוד פעם אחת, אני יתן לך מכות, ואמר אוקיי אני אתן לך עוד הצעה אחת, אני מוכן לשלם אלף דולר, ואמר לו היהודי תברח מכאן כי אני נותן לך מכות, והלך הצדיק לגוי אחד, ואמר לו אולי אתה יכול למכור לי מהסחורות שהיה אסור למכור אז, והגוי אמר לו, אסור לי כי המשטרה לא מרשה, אמר הצדיק אני יתן לך מאה דולר, ואמר בשביל מאתיים אני מסכים, תשים את הכסף בפינה ההיא והיא, ואני ישים את הסחורה בפינה ההיא ותיקח את זה, ואמר הצדיק לרבש"ע, תראה איזה עם יפה יש לך, אתה אמרת לפני כשלשת אלפי שנה שלא יאכלו חמץ, ואין שוטר אחד שבודק את זה, ואי אפשר למצוא חמץ אצל בני ישראל, והם לא מחפשים דרך לעקוף את זה, ואילו הגוי הזה שאסור לו למכור סחורה, והשוטרים שומרים על זה ומכים ומענישים, ואעפ"כ בעד בצע כסף הוא מוכר את הסחורה האסורה.

אמר שבמוצאי שבת עושים ברכת בשמים, כי הנשמה יתירה הולכת, ואמר שאיתא בתוס' שיו"ט מוצאי שבת כשעושים יקנה"ז לא לוקחים בשמים, כי הנשמה יתירה נשארת

פסח שאנו אוכלים על שום מה על שום שפסח הקב"ה על בתי אבותינו במצרים, ואמר שלא כתוב

מעל' בתי אבותינו, כפי שאמר הרה"ק ר' משה לייב מסאסוב זי"ע, שהכוונה שבשעה שהגיע הקב"ה למצרים וראה את הדם על הבתים, ראה את בני ישראל שהם כל כך טובים וקדושים, ומקיימים את התורה, התחיל לרקוד ולקפוץ על בתי ישראל ולצעוק ולשיר, כאן גר יהודי, כאן גר יהודי.

בכל דור ודור חייב האדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, ואמר לילדים, אתם יודעים שאני ואמא היינו במצרים? לא שמעתם מזה? באמת אני ואמא היינו במצרים, כי לא היה לנו צדיק, ומי שאין לו צדיק הוא במצרים.

אמר, מקימי מעפר דל, מאשפות ירים אביון, להושיבי עם נדיבים, בן אדם שהיה דל, והיה בתוך אשפות, יכול לקום ולשבת יחד עם הצדיקים, הכל מכח הצדיקים נדיבי עמו, מכוחו של רבינו.

אמר לפני שתיית הכוס, שיש כאלו שאומרים לשם יחוד קודם כל אכילה ושתייה וכל מצוה בלילה זו, אבל אנחנו אומרים לשם יחוד לפני תחילת הסדר, ואחרי זה רק חושבים את זה בראש.

קודם שנטלו ידים אמר לומר רחצה, מוציא, מצה, כי אסור לדבר אחר נטילת ידים, בעת שאכל את הכזיתים מצה היה מחזה הוד, אכל את המצה בעיניים סגורות, ועיניים דומעות, ואמר קודם לכן שראה חסידי ברסלב שאוכלים מצה ומדברים באמצע להקב"ה, ואי אפשר להבין מילה אחת כי מדברים באמצע האכילה, אבל אנחנו צריכים ללמוד מזה שזה זמן גדול וקדוש מאוד, וצריכים להיות בשמחה גדולה שזוכים לאכול את המצות.

כשחילק את המרור, אמר שרבינו אמר שכזית מרור זה סגולה לפרנסה, ושאל כל אחד מה שרוצה, חסה או חזרת או שניהם, ואחד אמר

ואמר שרוצה להיות צדיק, ואמר אני אתן לך את זה, ושאל את הרב נתנאל, ואמר שרוצה בנים יראי השם, ובירכו, וח"מ שאל אם הוא יכול לבקש עוד משהו, ואמר שרוצה בנים יראי השם, ובירכו, ושאל את ש"פ מה אתה רוצה, ואמר שהוא רוצה להיות בשמחה, אמר לו זה תלוי בך, ושאל מה לעשות, ענה לו ראש הישיבה אתה צריך לבוא לשיעורים, וביקש שהוא רוצה לאפיקומן שלא יתייאש, ובירכו.

בליל ב' שאל את א' מה אתה רוצה לאפיקומן, ואמר שהוא רוצה לזכות לבוא כל שנה לליל הסדר לראש ישיבה, ושאל את ח"מ מה אתה רוצה, ואמר שרוצה לזכות לעזור לראש ישיבה לעשות את הדיסקים ושיהיה לו קול טוב, ושאל את א"ר מה אתה רוצה, ואמר שרוצה עוד ילד, ובירכו, ושאל את הרב שמעון מה רוצה, ואמר שהוא רוצה לחזור שנה הבאה לליל הסדר עם ילד, ובירכו, ושאל את י"פ מה הוא רוצה ואמר שהוא רוצה לעבור טסט, ואמר לו שזה לא כזה קשה, תלמד את ספר התיאוריה, ואמר שהוא רוצה שכשהוא עוזר לחתנים, יתנו לו אנשים הרבה כסף ובירכו, ואמר אחד הסובבים שהבחור ש"פ כבר כאן כמה שנים והוא מתבייש לבקש שידוך, ואמר הראש ישיבה הוא יודע לבקש לבד, ואכן הוא ביקש להתארס עד שבועות, וראש הישיבה בירכו, ושאל את י"ש מה הוא רוצה, ואמר שהוא רוצה שכל הבחורים יתארסו, ואמר לו ראש הישיבה כאן כל אחד מבקש לעצמו, ואמר הבחור אני לא רוצה להיות אגואיסט, אמר לו ראש הישיבה תבקש בשבילך, וביקש שידוך לעצמו ובירכו, ושאל את ד"ש מה הוא רוצה, ואמר שהוא רוצה לנהוג את ראש הישיבה ברכבו, ואמר בסדר, שאלה אשת ראש הישיבה הרי יש לך כבר נהג, אמר ראש הישיבה מעכשיו יהיה שני נהגים, ושאל את א"ר מה הוא רוצה ואמר שהוא רוצה אשה כשרה, ובירכו, ושאל את ל"ר מה הוא רוצה, ושאל אם הוא יכול לשאול בשקט והסכים וביקש משהו בשקט באוזן, ושאל את הנשים מה הם רוצים לאפיקומן, וענו שהם הולכים

ליו"ט, ושואלים בתוס' א"כ למה לא עושים בשמים בכל מוצאי יו"ט, ומתרצים שהנשמה יתירה של יו"ט אינה הולכת במוצאי יו"ט, אלא נשארת אצל האדם, וביאר הטעם כי כל אחד מכין את עצמו ליו"ט, ולכן זה נשאר אצלו, ובשבת הנשמה יתירה היא מתנה, אף אם לא עשו כלום מקבלים את הנשמה יתירה, ולכן זה הולך במוצ"ש, ואמר לאשתו ששאל את האברכים בבית כנסת, למה פסח הוא היו"ט הכי יפה, ואמר שענה שנראה לו שהטעם הוא כי כל אחד יש לו חלק ביו"ט, וכל אחד עשה משהו למען החג, ואמר שלכן נשארה הנשמה יתירה במוצאי יו"ט.

בצפון אמר לבניו שיביאו את האפיקומן, ושאל כל אחד מה שרוצה, אחד אמר שרוצה אופניים ואחד אמר שהוא רוצה ספר וכו', ואחרי זה עבר בין כל המבוגרים ושאל אותם מה רוצים לאפיקומן, וענה לו ח"מ שהוא רוצה דלת פתוחה אצל ראש הישיבה, ואמר לו, הדלת פתוחה כאן, אבל מה לעשות שאתה לא מגיע, אתה יודע מה, ד' יעזור שיהיה לך כאן דלת פתוחה, ושאל את א' מה אתה רוצה לאפיקומן, ואמר שהוא רוצה להתארס עד ל"ג בעומר, ואמר כאן אני צריך את אשתי שתעזור לי עם התפילות, ושאל את הסכמתה והסכימה להתפלל, שאל את הרב אלחנן מה רוצה, ואמר שהוא רוצה שראש הישיבה יקרב אותו להקב"ה, ושאל האם לא ביקשת זאת שנה שעברה, ואמר שכן ביקש, ושאל האם לא נתתי לך את זה שנה שעברה, ואמר שכן נתנו לו, והוא מבקש עכשיו קירבת אלוקים לעוד שנה, ובירכו, ושאל את י"פ מה אתה רוצה ואמר שהוא רוצה שידוך, ובירכו, ושאל את י"ש מה אתה רוצה, ואמר שהוא רוצה שראש הישיבה יגיד לו את האמת ויעיר לו מה שצריך אף אם כואב לו, ונהנה מהבקשה ואמר שזה דבר קשה מאוד... ושאל את ד"ש ואמר שהוא רוצה שראש הישיבה יחייך אליו, ושאל את א"ר ואמר שהוא לא רוצה להיות בטלן, וחשב קצת, וענה לו, אני אתן לך את זה בעז"ה, ושאל את רד"פ מה הוא רוצה,

הרי הקב"ה עושה לי כל כך הרבה טוב, מה אני יכול להחזיר לו, יש דבר אחד שאני יכול לעשות, ובשם ד' אקרא, לדבר אל ד', לדבר אל הקב"ה.

אני עבדך בן אמתך פתחת למוסרי סיפר שהיה יהודי שהיתה לו בהמה, והשכן גנב לו את הבהמה, והלך לשופט, והשופט אמר לו אין לי רוח הקודש, מאיפה אני יודע של מי זה, אמר לו היהודי, יש לי עצה פשוטה, תתיר את הקשרים של הבהמה, ותראה לאן היא רצה, והיא כמובן רצה לבעליה האמיתיים, ואמר אותו דבר זה עם היצר הרע, הוא קשר אותנו ואומר שאנחנו שייכים לו, ואנחנו צועקים להקב"ה, תתיר את הקשרים ותראה שאנחנו רצים אליך, ורוצים רק אותך.

סיפר שהיה צדיק גדול שאמר לתלמידיו, שזה זמן טוב לפעול כשאומרים אנא ד', והחסידים חשבו שהכוונה לאנא ד' הושיעה נא, ואמר להם הצדיק, שהתכוין לפסוק אנא ד' כי אני עבדך, כשיהודי בוכה להקב"ה שרוצה להיות עבד ד', זה זמן טוב לפעול ישועות.

הודו לד' כי טוב כי לעולם חסדו ואמר שהרה"ק ר' נתן זי"ע אמר שבשעה שיהודי מודה להקב"ה ואומר ש'כח אייבערשטער, אומר הקב"ה למלאכים, תראו איך שהיהודי אומר תודה, אני יתן לו כל כך הרבה שפע כדי שיהיה לו על מה להודות, ואם ח"ו יהודי מתלונן, אומר הקב"ה למלאכים, הוא מתלונן אני יתן לו על מה להתלונן, ואמר שמוהרא"ש ביאר בזה את הפסוק הודו לד' כי טוב, אם יהודי מודה להקב"ה על הטוב שהוא נותן לו, בסוף יהיה אצלו 'כי לעולם חסדו', הקב"ה ישלח לו חסדים ללא הרף.

ואמר יש כאן פסוק שיהודי חייב לשנן לעצמו כל הזמן, ולחיות עם זה כל הזמן, ד' לי לא אירא מה יעשה לי אדם, הקב"ה נמצא איתי, ואף אחד לא יכול לעשות לי כלום, חייבים לזכור מפסוק זה כל הזמן, ואמר שהפסוק 'כל גוים סבבוני' הכוונה על היצר הרע שמסובב את האדם ורוצה להפילו, ורק הקב"ה יכול

עם בעליהם, ומקבלים את האפיקומן יחד איתם.

• בעת אכילת אפיקומן היה מחזה נורא, בשכיבה עם עיניים סגורות ודומעות, עם כל מיני תנועות, ודביקות גדולה, ואח"כ אמר ש'כח אייבערשטער שזכינו לאכול הכזיתים מצה.

• לפני שפוך חמתך אמר לבניו שצריך להיות עם דרך ארץ גדולה, כי אליהו הנביא מגיע, ואמר, מגיע עכשיו צדיק גדול, אליהו הנביא, וכשעומדים לפני צדיק צריך להיות בדרך ארץ גדולה, ומילא את הכוס של אליהו, ואמר, אליהו הולך לשתות מזה קצת, ראש הישיבה נעמד ושאל מי רוצה ללכת לפתוח את הדלת, הילדים הלכו וחזרו שהם מפחדים, ושלח את אחד הבחורים, וכשחזר התחיל ראש הישיבה בקולי קולות, שפוך חמתך אל הגויים, ובליל ב' הכריז בשפוך חמתך אחר פתיחת הדלת, גוט יו"ט אליהו הנביא, אחרי זה חילקו שיריים לכולם, מהכוס של אלהיו, ואמר שזה ענין גדול לקחת שיריים מצדיק, ואמר שזה סגולה לנשים לשתות מזה, להיוושע בזש"ק.

• סיפר מאיפה יש לו את הכוס הזה של אליהו, ואמר שאחד האברכים נולד לו ילד ממש בערב פסח, וחמיו לא הסכים להכניסו לחג הפסח, כי הוא נהיה חסיד ברסלב, ולכן אשתו של ראש הישיבה בישלה להם את כל צרכי הפסח, ולכן הם שלחו אחרי זה את הכוס של אליהו.

• כשהגיע ל'אהבתי כי ישמע ד' את קולי תחנוני', שאל את ילדיו, מה אתה אוהב? שוקולד? ארטיק? ואמר תשמעו מה דוד המלך אהב, אהבתי כי ישמע ד' את קולי תחנוני, דוד המלך אהב שהקב"ה יקשיב לקולו.

• כשאמר, שומר פתאים ד', אמר שאין הכוונה לטפשים, אלא הכוונה לתמימות, מי שמתנהג בתמימות אם הקב"ה, הקב"ה שומר עליו.

• מה אשיב לד' וגו' כוס ישועות אשא ובשם ד' אקרא, אמר, שדוד המלך שאל את עצמו,

לעזור לנו.

גדולים ובשמחה גדולה.

בעת אמירת נשמת אמר ששמע מאביו, שבתחילה אומרים אילו פינו מלא שירה כים וכו', אין אנחנו מספיקים להודות לך וכו', שאין לנו שום דרך להודות, ואחרי זה אומרים כי כל פה לך יודה וכל לשון לך תשבוע וכו', הרי כאן אומרים שכן יכולים להודות, ולכאורה יש כאן סתירה, ואמר שאביו תירץ, שההבדל היא, שבתחלה אומרים, פינו ולשונינו וכו', ואם אנחנו חושבים שזה שלנו, אנחנו באמת לא יכולים, כי לנו אין כלום, אבל כשאומרים כל פה לך יודה, הפה שלך, של הקב"ה, ואז עם הפה של הקב"ה אפשר להודות.

בנרצה שאל כל אחד מה זה נרצה, וענו בלשון המקובל, ווער ס'טוהט אזוי ווערט באוויליגט פארן אייבערשטן [מי שעושה כך הוא רצוי אצל הקב"ה] ושאל מה זה באוויליגט [רצוי], וכל אחד ענה, שהקב"ה אוהב, ושאל את מי הוא אוהב, וענו את מי שעשה את כל ליל הסדר והמצוות של ליל הסדר, ושאל מי עשה את זה, וכל אחד היה צריך לענות 'אני', ואז אמר לכל אחד תגיד את המשפט ביחד: הקב"ה אוהב אותי.

בחסל סידור פסח רקד הרבה מאוד, ושר שוב ושוב את הקטע חסל סידור פסח בשמחה גדולה.

אדיר במלוכה, נתן לכל ילד לשיר קטע אחד, ועל כל אחד הוא אמר, אתה שר כל כך יפה...

בפיוט אדיר הוא אמר שמוהרא"ש אמר שמי ששר את הפיוט הזה מוחלין לו על כל עוונותיו

סיפר שהיה פעם איש אחד שידעו שהוא עשיר גדול, ולא ידעו מהיכן העשירות שלו, והחליטו בני משפחתו שהולכים לעשות סעודה, ושם יתנו לו לשנות הרבה יין, וכך יוכלו לחקור אותו מהיכן העשירות שלו, ואכן כך היה והוא שתה לשכרה, ושאלו אותו מאיפה הכסף, הוא אמר שיש לו כאן נכס אחד, ושם שתי בניינים, ושם שלש עסקים,

- לא אמית כי אחיה ואספר מעשי קה, אמר שהכוונה היא, איך יכול אדם לחיות ולא למות, על ידי שמספר מעשי ד', על ידי שמספר מעשיות של תפילות הוא מתחיל לחיות.
- אמר שהרה"ק ר' אלימלך אמר, שאם יהודי צועק להקב"ה, פתחו לי שערי צדק, אני רוצה שער להיכנס להקב"ה, אני רוצה לעבוד את הקב"ה, עונים לו משמים 'זה השער לד', זה בדיוק השער, מה שעשית עכשיו, לדבר אל ד' ולבקש, ככה נכנסים להקב"ה לעבדו, זה השער לקדושה ולכל מדרגות הקדושה.
- אודך כי עניתני ותהי לי לישועה, ואמר שיש בזה שני פשטים, אודך כי עניתני שאתה עונה לי בעת צרה, ועוד פשט, אודך כי עניתני שענית אותי בעינויים, וסיפר את מה שחז"ל מספרים בשוחר טוב, וגם במסכת מידות, שהיה פעם איש אחד שהיה לו מסחר עם שותפים, והיו צריכים ללכת על הספינה לסחורה, ובדרך לספינה שבר את רגליו, והשותף אמר לו שלא יכול להמתין לו, וחייב ללכת, והתחיל היהודי ח"ו לדבר נגד האמונה, למה הקב"ה עשה לי כך, אבל אחרי תקופה כששמע שכל הספינה עם כל הסחורה טבעה בים, ואז התחיל היהודי להודות, אודך כי עניתני, אני מודה לך על העינויים ועל השברים ברגל, וכך ניצלתי מהטביעה בים.
- אבן מאסו הבונים, לפעמים מגיע משלוח של אבנים, וכשהקבלן רואה אבן אחת שקצת עקום הוא זורק את זה, ובסוף האבן הזו מגיע למקום הכי יפה.
- אנא ד' הושיעה נא אנא ד' הושיעה נא, למה כופלים פעמיים את הבקשה, כי אם יהודי אומר שכבר התפללתי ולא נושעתי, אומרים לו, תתפלל שוב, תבקש שוב ושוב מהקב"ה.
- באמירת הלל הגדול, הודו לד' כי טוב כי לעולם חסדו, רקד בריקודים, ובליל ב' רקד לבדו בכל הסלון, שבשפלנו זכר לנו כי לעולם חסדו, וחזר על הפסוק שוב ושוב, בריקודין

זה רק באידיש, ובליל ב' גם בלשה"ק וגם באידיש, ואמר שהרה"ק מראפשיץ אמר שאומרים את החד גדיא בליל פסח, כי כל המלאכים מקנאים את עם ישראל שהיה להם ליל סדר כזה יפה, ויכולים לקטרג קטרוג גדול ולהגיד שהם לא ראויים לכך, ולכן שרים את השיר הזה, והמלאכים נרגעים כשרואים שבני ישראל עסוקים עם שטויות, עם איזה גדי וכלב וכו', ואמר שהרה"ק מצאנו אמר ששמע הרבה טעמים על חד גדיא, אבל זה הטעם של הרה"ק מראפשיץ זה הטעם הכי יפה.

לאחר ליל הסדר אמר שיר השירים במתיקות נפלאה, שארכה כחצי שעה, לפעמים פרץ בבכי, והרבה פעמים דיבר באמצע, הן שיחות והן דיבורים ותפילות להקב"ה, כאשר זכינו לסדר אותו כן נזכה לעשותו.

ושם ארבעה אבני מרגליות וכו', ואמר בשם הצדיקים, שאחרי שבני ישראל שתו ד' כוסות הם מתחילים למנות את העשירות שלהם, יש לנו אחד אלוקינו בשמים ובארץ, שני לוחות הברית, שלשה אבות וכו', ואמר אני עשיר, יש לי חומש ויש לי משניות

- כשהגיע לתשעה מי יודע שאל הרי הכל מדובר ברוחניות, הקב"ה, לוחות, אבות ואמהות, חומש, משניות, שבת, מילה, עשרת הדיברות, ומה נכנס כאן תשעה ירחי לידה, ועל כרחך שהמסירות נפש של הנשים להביא דורות להקב"ה, זה מעלה כל כך גדולה כלוחות הברית, כי זה מה שמחזיק את עם ישראל, המשך הדורות, ואין דבר יותר קדוש מזה.
- בחד גדיא עשה מאוד מרתק לילדים, והראה להם את התמונות בהגדה, בליל א' שר את

***